

FORORD

Jeg vil rekke ut en stor takk til alle dere som bistod i arbeidet med denne oppgaven.

En hjertelig takk til Eline, Marte Lorentze, Eline B., Trude og Anton for kommentarer, korrekturlesninger, kaffepauser og hygge. Arbeidet ble langt lettere på grunn av dere.

Takk til Anne Mette, Maren, Marit, Guro, Stian, Ivar og alle dere andre i det lingvistiske fagmiljøet jeg har vært i kontakt med, for åpne armer og faglig materiale.

Jeg vil også skjenke en takk til Sebastian, Erland, Erlend og Asbjørn for hyggelige stunder. Dere passet på at jeg fikk nok avbrekk i arbeidet.

Aller mest vil jeg takke deg, Kristin Melum Eide, for veiledning, tiltro og din aldri sviktende innsikt. Uten deg ville ikke dette arbeidet vært mulig.

Trondheim, mai 2017

Andreas Frøysa Norli

INNHold

FORORD	i
1 INTRODUKSJON	1
1.1 <i>Forskningsspørsmål og tilnærming</i>	2
1.2 <i>Oppgavens oppbygging</i>	3
2 TEORI	5
2.1 <i>Predikasjonsoperator og PrP</i>	5
2.2 <i>Kopula</i>	6
2.3 <i>Artikkelens betydningsdifferensierende rolle</i>	7
2.3.1 <i>Determinering og referensialitet</i>	8
2.3.2 <i>Western (1921)</i>	8
2.3.3 <i>Faarlund et al. (1997)</i>	9
2.3.4 <i>Halmøy (2001)</i>	11
2.4 <i>Et komparativt blikk til engelsk</i>	16
2.5 <i>Oppsummering</i>	16
3 METODOLOGI	17
3.1 <i>Den beste metoden</i>	17
3.1.1 <i>Kvantitativt spørreskjema</i>	17
3.2 <i>Informanter</i>	19
3.2.1 <i>Rekruttering</i>	19
3.3 <i>Spørreskjemaet</i>	20
3.3.1 <i>Kalibrering</i>	21
3.3.2 <i>Kontekst</i>	21
3.3.3 <i>Fire akseptabilitetsalternativ</i>	22
3.3.4 <i>Informasjon om informantene</i>	23
3.4 <i>Pilotstudie</i>	23
3.5 <i>Instruksjoner</i>	24
3.6 <i>Kritikk av metode</i>	25
3.6.1 <i>Generell kritikk</i>	25
3.6.2 <i>Kritikk av informantbruk</i>	25
3.6.3 <i>Kritikk om egenrapportering</i>	26
3.7 <i>Oppsummering</i>	27

4	DATARESLTAT	29
4.1	<i>Informantenes engelskkompetanse</i>	29
4.2	<i>Akseptabilitetsvurderinger</i>	31
4.2.1	Karakteriserende predikativ	31
4.2.2	Klassifiserende predikativ	33
4.2.3	Klassifiserende predikativ med spesifiserende adjektiv	33
4.2.4	Identifiserende predikativ	34
4.2.5	Artikkel og adjektiv	35
5	ANALYSE	37
5.1	<i>Hvordan forstå alder</i>	37
5.2	<i>Generelle funn</i>	37
5.2.1	Regelrett norsk	38
5.2.2	Setninger med engelsk grammatikk	40
5.2.3	Unormerte setningskonstruksjoner i norsk og engelsk syntaks	41
5.2.4	"Konge"	43
5.2.5	Sammendrag og tolkning	44
5.3	<i>Spesifikke informantgjengivelser</i>	45
5.3.1	Yngre informanter	46
5.3.2	Eldre informanter	49
5.3.3	Konklusjon, enkeltinformanter	51
5.4	<i>Analyse av semantisk konstruksjon</i>	51
5.4.1	Hvorfor artikkel?	53
5.5	<i>Drøfting, engelsk eller forenkling av norsk</i>	54
6	AVSLUTTENDE BEMERKNINGER	55
7	LITTERATUR	59
8	VEDLEGG	63
8.1	<i>VEDLEGG 1</i>	65
8.2	<i>VEDLEGG 2</i>	69
8.3	<i>VEDLEGG 3</i>	71
9	RELEVANS FOR LEKTORYRKET	79
10	SAMMENDRAG	81
11	ABSTRACT	83

1 INTRODUKSJON

I denne studien skal jeg undersøke om ubestemte artikler i nominelle predikat i norsk har begynt å følge et engelsk mønster. I normert norsk har den ubestemte artikkelen i predikasjoner som funksjon å betegne om egenskapsoverføringen fra predikatet til subjektet er ment figurativt eller bokstavelig. Predikasjoner med nakne substantiv, altså uten ubestemt artikkel, denoterer faktuelle egenskaper ved subjektet. For eksempel denoterer setningen *Han er klovn* at subjektet er klovn profesjonelt, men vi vet ellers ingenting om subjektet som person. På den andre siden denoterer predikasjoner som står med ubestemt artikkel at egenskapen i predikatet er en figurativ egenskap ved subjektets karakter, men ikke hans person. Setningen *Han er en klovn* betegner altså at subjektets karakter har noen av egenskapene vi forbinder med klovner (som morsom, klønete og/eller fjollete), men den sier ingenting om hva subjektets yrke er.

Til motsetning til dette, er artikkelen frarøvet denne semantiske funksjonen i engelsk – her vil den realiseres uavhengig om egenskapsoverføringen er figurativ eller ikke. Slike mønster, hvor predikasjoner har fått en "overflødig" artikkel har jeg allerede observert brukt i norsk, som vist i eksempel (1). Oppgaven er basert på å finne ut om disse observasjonene bare er frittstående enkelttilfeller, eller om de representerer en større pågående endring av normal norsk.

1.
 - a. Jeg er en bonde!¹
 - b. Hvordan kan jeg vite at jeg er en kristen?²
 - c. Jeg blir først og fremst sett på som en homo.³
 - d. Candace er ikke egentlig en barnepike – hun er en sykepleier.⁴

Ut fra dette kan det tyde på at norske språkbrukere har begynt å bruke ubestemt artikkel i predikasjoner som følger et engelsk mønster, som vil si at obligatorisk fravær av ubestemt artikkel i klassifiserende predikasjoner i normert norsk ignoreres⁵.

Vi vet at språkmøter er en katalysator for språkendring enten det er mellom vidt ulike språkfamilier eller mellom språkvarieteter (Lass, 1997:184; Thomason, 2003:690), både på et leksikalsk og strukturelt/syntaktisk nivå (McMahon, 1994:200). Vi vet også at engelsk er

¹ <https://teespring.com/bonde-perno#pid=380&cid=100098&sid=front> (10.09.2016)

² <http://preik.tv/hvordan-kan-jeg-vite-at-jeg-er-en-kristen/> (01.05.2017)

³ <http://www.nrk.no> (07.03.2017)

⁴ M. Child, *Stormende følelser* (ukjent år) <https://books.google.no/books?id=z-D3DQAAQBAJ&pg> (02.05.2017)

⁵ Dette blir nærmere forklart i seksjon 2.3.4.

nærmest allestedsnærværende i dagens språkbilde i Norge, og at spesielt unge språkbrukere blir eksponert for dette i høy grad gjennom populærkulturen, via blant annet audiovisuell media, musikk, nettsamfunn, ungdomslitteratur og dataspill (Sunde, kommer). Vi vet også at unge språkbrukere (med unntak av de *aller* yngste) har lettere for å ubevisst endre sitt eget språk enn eldre og mer erfarne språkbrukere (Sollid, 2005:109). På bakgrunn av dette, anser jeg at kontinuerlig eksponering for engelsk blant yngre språkbrukere gjør at det semantiske skillet mellom realisering og ikke-realiserings av artikkel i kopulapredikasjoner i norsk viskes ut, gjennom *pattern replication*⁶, eller *mønsterreplikering* fra engelsk språkmønster (Matras & Sakel, 2007:829).

1.1 Forskningsspørsmål og tilnærming

Målet med studien er altså å undersøke hvor utbredt artikkelen etter engelsk mønster er i norsk. På grunn av dens begrensede omfang fokuserer jeg heller på å nå ut til flest mulige informanter, ved å gjennomføre en kvantitativ spørreundersøkelse heller enn å bruke en inngående kvalitativ studie. Dette gjør jeg for å sikre at datamaterialet skal være mest mulig representativt for den norske dagligtalen. Denne kvantitative studien vil basere seg på akseptabilitetsvurderinger av setninger med og uten artikkel etter engelsk mønster.

Jeg skal bruke informanter fra to ulike aldersgrupper for å teste hvordan de vurderer setninger som følger norsk mønster, engelsk mønster, og/eller bryter med begge mønstrene. Dette lar meg kartlegge hvor mange av informantene i hver gruppe som er positive til disse setningene og ikke. Den ene informantgruppen vil bestå av informanter mellom 17-18 år og den andre av informanter på 38 år eller eldre. Alle informantene er anonyme, og undersøkelsene inneholder heller ikke sensitiv informasjon. Undersøkelsen er godkjent av Personvernombudet og NSD⁷ (se vedlegg 1).

Arbeidshypotesen for oppgaven er at mange av de yngre språkbrukerne vil akseptere at det er realisert en overflødig ubestemt artikkel i predikasjoner, mens de eldre språkbrukerne vil være langt mer kritisk til disse (selv om jeg også estimerer at det vil være et fåtall av disse informantene som vurderer disse setningene positivt). Jeg antar også at yngre språkbrukere er mindre bevisst på artikkelens betydningsdifferensierende funksjon enn de eldre. Derfor

⁶ Sakel (2007) definerer dette som språkendring gjennom språkmøter hvor bare mønster fra det andre språket replikeres, mens "the form itself" (2007:14) ikke blir kopiert.

⁷ Denne godkjenningen fikk konsekvenser for hvor lenge spørreskjemaet kunne være i felten, ettersom søknaden til NSD hadde en behandlingstid på en måned (selv om jeg selvsagt hadde forventet at behandlingen kom til å ta en stund, hadde jeg ikke forventet at det skulle være så lenge). Etter at søknaden var sendt inn hadde jeg selvsagt ikke anledning til å endre eller legge til spørsmål i undersøkelsen, så jeg kunne heller ikke jobbe med å forbedre skjemaet i denne perioden.

forventer jeg også å finne at yngre språkbrukere er mer positive for artikkelbruk som verken følger norsk eller engelsk mønster enn eldre språkbrukere, selv om gruppen som helhet vil vurdere slik setninger negativt. Spørsmålene jeg ønsker å besvare med denne oppgaven er altså:

- *Oppfatter norske språkbrukere semantiske forskjeller med predikasjoner som har ubestemt etter norsk eller engelsk mønster, og hvor utbredt er dette?*
- *Er det en korrelasjon mellom hvordan informantene vurderer slike setninger og deres engelskkompetanse?*

1.2 Oppgavens oppbygging

Opgaven er delt inn i seks kapitler. I kapittel 2 gjør jeg rede for syntaktiske og semantiske egenskaper ved predikasjoner i norsk. Først ser jeg her på semantiske egenskaper bak predikasjonen, og hvordan leksikalske egenskaper i predikatet overføres til subjektet. Jeg gjør også rede for semantiske egenskaper til kopulaverbet, før jeg greier ut om artikkelens betydningsdifferensierende funksjon i normativ norsk. Deretter forklarer jeg i kapittel 3 hvordan jeg har gått fram for å skaffe data, og hvordan jeg har utformet spørreskjemaet som er grunnlaget for datainnhenting. I tillegg vil jeg presentere kritikker for metoden og hvilke grep jeg tar for at disse aspektene kan nøytraliseres best mulig her. Dataresultatet fra undersøkelsen presenteres i kapittel 4, før jeg analyserer og drøfter funnene i kapittel 5. Her vil jeg hovedsakelig fokusere på det helhetlige dataresultatet, men jeg skal også se på besvarelser av noen utvalgte enkeltinformanter, som enten opplyste veldig høy eller veldig lav engelskesponering og -kompetanse. Ut i fra disse funnene vil jeg være i stand til å si noe om relasjonen mellom engelskkompetanse og aksept av artikler etter engelsk mønster med større nøyaktighet, enn dersom jeg bare opererte med den helhetlige dataen fra de to informantgruppene. Det sjette og siste kapittelet bruker jeg til å kommentere oppgaven og aspekter med arbeidsprosessen.

2 TEORI

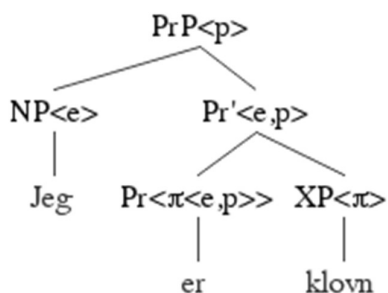
Her skal jeg greie ut om syntaktiske og semantiske egenskaper ved predikasjoner og kopulaverb. Jeg skal også se på den betydningsdifferensierende rollen ubestemte artikler utgjør når de står i predikativt. Til sist skal jeg kaste et komparativt blikk på den engelske grammatikken, for å etablere de semantiske forskjellene med den ubestemte artikkelen i engelske og norske predikasjoner.

2.1 Predikasjonsoperator og PrP

Først vil jeg studere de syntaktiske mekanismene som knytter predikatet til predikasjonsbasen. I artikkelen "The Syntax of Predication" pensler Bowers (1993) en syntaktisk predikasjonsanalyse som er basert på Chierchias *egenskapsteori*. Analysen viser hvordan egenskaper i predikasjonens syntaks styrer egenskapsforholdet mellom subjektet og predikatet.

Chierchias egenskapsteori bygger på at predikater og egenskapene de representerer er semantisk forskjellige. Før en egenskap kan virke predikativt på subjektet, må den gjøres om til en *umettet predikatsfunksjon*. En slik omgjøring skjer med hjelp av en predikasjonsoperator "∪" (Chierchia & Turner, 1988:284), som består av de leksikalske kategoriene *entitet* <e>, *proposisjon* <p> og *egenskap* <π> (Bowers, 1993:650). Bowers (1993) fastslår at Chierchias predikasjonsoperator "∪" må ha en funksjonell projeksjon i syntakstreet, mellom TP og VP (Bowers, 1993:595). Denne projeksjonen kaller han PrP med kjernen Pr (avledet fra "predication"), som vist i figur (2).

2.



Selv om predikasjonsoperatoren er en syntaktisk funksjon, har vi også direkte leksikalske realiseringen av predikasjonsoperatoren. En slik realisering kan være engelske *as*, eller *som* på norsk (Eide, 1996). Gjennom predikasjonsoperatoren gis subjektet den semantiske egenskapen <π>, som vi ser leksikalsk springer ut fra predikatet. Bowers' analyse viser altså at

det er predikasjonsprojeksjonen som syntaktisk muliggjør at en predikasjon kan overføre egenskaper til predikasjonsbasen.

2.2 Kopula

De semantiske egenskapene til kopulaverbet (i norsk: *være*) skiller seg ut fra øvrige verb, ved at det har funksjonen å koble et predikat til et subjekt⁸ ved å forbinde spesifikatoren til komplementet. Wittgenstein beskriver i *Tractatus Logico-Philosophicus* (1922) en *polysemisk* forståelse av kopulaverbet (Eide, 1998:35), for å forklare hvorfor verbet ser ut til å ha flere ulike betydninger i ulike kontekster. Han gir *være* totalt tre forskjellige leksem for å forklare dette: uttrykk for eksistens, likhetstegn og kopula.

Som respons på Wittgensteins antakelser, argumenter Eide (1998) for en *monosemisk* forståelse av *være*, og argumenterer for at man simpelthen *leser* ett og samme leksem på ulike måter. Dette begrunner hun med Bouchards *Principle of Full Identification* som vokser ut av G-semantikken, eller *Grammar semantics* (Bouchard, 1995:22). G-semantikken er delen av vårt kognitive lingvistiske tolkningsapparat som gir *syntaktiske former* semantisk innhold og mening (i motsetning til *Situational semantics* og *Linguistic semantics* som gir oss semantisk mening gjennom henholdsvis vår kunnskap om verden, og øvrige aspekter i setningen som ikke omhandler syntaktisk form (Åfarli & Eide, 1999:28)). Prinsippet om Full Identifikasjon fastslår at et syntaktisk element også må ha et semantisk element som sin verdi. Om dette sier Eide:

Dette skulle tilsi at ethvert leksikalsk element i en viss forstand er ganske underspesifisert m.h.t. den *foreliggende betydning*, dvs. den mening som språkbrukeren tillegger et gitt ord i en gitt setning. [...] Ordet får ikke sin fulle betydning før i det øyeblikk det etablerer en relasjon til andre elementer (Eide, 1998:36).

Et ords foreliggende betydning vil altså være styrt av øvrige elementer i samme setning. Denne forståelsesrammen gis termen *dynamisk komposisjonalitet* (Eide, 1998:37). Gjennom dynamisk komposisjonalitet er det også mulig å vise at *være* har en monosemisk betydning.

⁸ Synet på kopulaverb har hatt mange ulike inkarnasjoner gjennom lingvistikken historie, og gått fra å være nærmest det mest grunnleggende av alle verb i Port Royal-grammatikken til den status det fikk i den generative grammatikken som et nærmest ikke-verb (Halmøy, 2001:24). I dag er kopula er å anse nærmest som et innholdstomt verb i seg selv, både semantisk og leksikalsk (Halmøy, 2001:28), men selv om kopulaverbet ikke deler ut kasus eller Theta-roller på egenhånd, er det heller ikke å regne som helt semantisk tomt. Bouchards G-semantikk og *Principle of full identification* dikterer at alle syntaktiske elementer også må ha et semantisk innhold (Bouchard, 1995:93). Kopulaverbets "innholdsproblem" løses om man analyserer det som et morfosyntaktisk korrelat til predikasjonsoperatoren.

Eide (1998) presenterer tre kopulasetninger, som gjengitt i eksempel (3), for å argumentere mot Wittgensteins polysemiske tolkning:

3.
 - a. Clark Kent er mann (= ren predikativ lesning)
 - b. Clark Kent er Supermann (= identitetslesning)
 - c. Clark Kent er ute (= eksistens/spatial lesning)

Alle predikasjonene i dette eksempelet har forskjellige meningsrelasjoner mellom predikativet og predikasjonsbasen. I eksempelsetning (3.a) får *være* en ren predikativ lesning, som ligger veldig nærme kopulaverbets *egenmening* (altså som en leksikalsk realisering av predikasjonsoperatoren), fordi det får tilført veldig lite mening fra resten av setningen (Eide, 1998:39). I konstruksjonen (3.b) får kopulaverbet det attributive innholdet *identitet*, gjennom at begge frasene verbet står i relasjon til betegner en *DP-referent*. Gjennom vår kunnskap om verden oppfatter vi at være-relasjonen mellom to slike referenter må være en identitets-relasjon. Den siste formen av *være* betegner en *spatial* forbindelse, som vi ser i (3.c). Når kopulakomplementet viser til en lokasjon vil kopulaverbet gis et lokativt innhold (1998:40)⁹.

Det er altså fire forskjellige elementer som er med å bestemme det attributive innholdet til kopulaverbet i norsk, jamfør Eide. Hierarkisk sett er disse ordets egenmening, elementer i setningen som kopulaverbet får en relasjon til, setningens kontekst og til sist vår kunnskap om verden (1998:41). Dermed vil jeg følge Eide (1998) i å anta at *være* kun er ett enkelt leksem med en fast, om en abstrakt, betydning i resten av studien.

2.3 Artikkelens betydningsdifferensierende rolle

Nå som jeg har greid ut om hvordan predikasjonsoperatoren og kopula styrer relasjonen mellom predikat og subjekt, vil jeg rette oppmerksomheten mot nominativsfrasene som utgjør selve predikasjonsinnholdet. Først skal jeg se kort på hvordan determinering og referensialitet er i norsk er sammenliknet med engelsk, før jeg greier ut om artikkelens betydningsdifferensierende rolle i norsk predikativ. Jeg skal presentere Westerns skildring av den semantiske rollen til artikkel i norsk predikativ fra 1921, som jeg skal sammenlikne med nyeste utgave av *Norsk referansegrammatikk* (Faarlund, 1997). Deretter skal jeg ta for meg Madeleine Halmøys hovedoppgave *En Fra eller Til* (2001), som i skrivende stund er det mest utfyllende arbeidet

⁹ Eide diskuterer også andre lesninger av kopula som ikke brukes like ofte. For eksempel kan kopula gis en eksistensiell lesning: *Supermann er* (Eide, 1998:40) eller en temporal lesning: *Supermann er neste uke*.

gjort på dette feltet. Til sist skal jeg sammenlikne dette med engelske predikasjonsregler angående bruken av ubestemt artikkel.

2.3.1 Determinering og referensialitet

I seksjon 2.2 nevnte jeg kort at referensialitet har påvirkning på hvordan vi leser leksemet *være* (Eide, 1998). Longobardi (1994) anser *determinativ* som kilden for slik referensialitet (Borthen, 2003:70). Dersom dette er riktig, betyr det at nakne substantiv aldri kan være referensielle. Imidlertid observerer Borthen at norske NP-er faktisk ikke er ute av stand til å opptre som referent, selv om de står uten determinasjon (2003:63). Hun argumenterer mot Longobardis antakelser ved å vise til blant annet setningen (4.a):

4.
 - a. Vi får ta med paraply
 - b. *Per er kjernekar

Eksempelet viser at Longobardis teori om at verb i argumentposisjon må ha referensialitet ikke stemmer i norsk (selv om det gjør det i engelsk), ettersom setningen har et nakent substantiv i argumentposisjon for *ta med*¹⁰. En norsk setning kan også være ugrammatisk selv om et nakent substantiv er realisert som et ikke-argument i en predikasjon, som vist i (4.b) (Borthen, 2003:71). Dette er viktig, ettersom det viser at vi både nakne substantiv og determinerte substantiv kan opptre i referensiell argumentposisjon eller predikativ posisjon i norsk. Siden det altså er mulig at nominalfraser både med og uten determinasjon og referensialitet kan stå i predikativ posisjon i norsk, må det være andre restriksjoner som bestemmer når egenskapssubstantivet i en predikasjon skal være nakent eller ikke.

2.3.2 Western (1921)

Western beskriver forekomsten av artikkel i predikativ i *Norsk riksmåls-grammatikk* (1921). Predikativ som viser stilling, nasjonalitet eller religionstilhørighet vil mangle artikkel, som eksemplifisert i (5.a). Derimot vil predikativ som "karakteriserer subjektet i en eller annen retning" (Western, 1921:504), få artikkel (vist i (5.b)). Dette vil være predikasjoner som omhandler aspekter ved *subjektets karakter* på en eller annen måte. Substantiv som modifiseres av adledd på en måte som er "kvalifiserende, d. e. individualiserende" (Western, 1921:505) får

¹⁰ Borthen følger her Nordgård & Åfarli (1990), som bemerker at kopulaverb ikke tar argumenter ettersom det ikke deler ut Theta-roller. Borthen påpeker imidlertid at det eksisterer flere definisjoner på termen *argument*, og at oppfatningen om at *være* ikke tar argument derfor ikke trenger være riktig for alle definisjoner av termen.

også artikkel, som demonstrert i (5.c). Dersom modifiseringen som blir gjort av adleddet derimot er klassifiserende, vil artikkel utelates¹¹. Dette kan vi se i (5.d).

5.
 - a. Han er offiser
 - b. Han er en narr.
 - c. Han er en damenes Jens.
 - d. Han er filologisk kandidat.

Western gir altså totalt to mulige semantiske forhold mellom predikativet og predikasjonsbasen: *karakteriserende* predikativ (med ubestemt artikkel) og *klassifiserende* predikativ (uten ubestemt artikkel).

2.3.3 Faarlund et al. (1997)

Faarlund et al. legger også frem ulike semantiske relasjoner mellom predikativet og basen i *Norsk referansegrammatikk* (1997), men i motsetning til Western (1921) gir Faarlund et al. hele tre forskjellige semantiske forhold for kopulapredikasjoner: *karakteriserende*, *inkluderende* og *identifiserende* predikativ (1997:733).

2.3.3.1 Karakteriserende predikativ

Det *karakteriserende* predikativet beskriver et subjektivt vurdert aspekt ved subjektet, lik Westerns karakteriserende predikativ. Derfor vil jeg ikke å gå mye nærmere inn på det karakteriserende predikativet her, annet enn å påpeke at Faarlund et al. spesifiserer at karakteriserende predikativ alltid må vise til en *egenskap* ved subjektets karakter. For eksempel vil predikativet *en narr* gi subjektet en unik blanding av egenskaper vi forbinder med narrer uten å antyde at subjektet er narr av yrke. Jeg utdypet mer om dette i seksjon 2.3.4.2.

2.3.3.2 Inkluderende predikativ

Det *inkluderende* predikativet defineres som "ei mengd som er større enn den basen viser til, slik at basen viser til ei delmengd av predikativet" (Faarlund et al., 1997:733). Et eksempel på inkluderende predikativ som blir gitt av Faarlund et al. er:

6.
 - Beethoven var tyskar.

¹¹ I informantundersøkelsen vil jeg bruke adjektiv for å teste dette, men for å skille de semantiske verdiene adledd og substantiv i predikasjoner, vil jeg omtale karakteriserende og klassifiserende adledd henholdsvis som *evaluerende* og *spesifiserende* i resten av denne oppgaven.

Slike predikativ denoterer altså en kategori som er større enn subjektet selv. Subjektet Beethoven er rent faktisk sett en del av kategorien (eller "arten") tysker, ettersom han var tysk statsborger. Definisjonen på inkluderende predikativ inkluderer altså Westerns klassifiserende predikativ, i og med at stilling, nasjonalitet og religionstilhørighet vil plassere subjektet som en del av en større gruppe/kategori.

2.3.3.3 Identifiserende predikativ

Faarlund et al. (1997) kan også vise til enda en artikkel-løs predikasjonsklasse. *Identifiserende* predikativ, gir et referensielt én-til-en-forhold mellom subjektet og predikatet. Denne predikasjonsklassen har ingen ekvivalent i Western (1921).

7.
 - a. Oslo er hovedstad i Norge
 - b. ?Gunnar Bovim er en rektor på NTNU.
 - c. Clark Kent er Supermann.

Setning (7.a) er et eksempel på en slik relasjon; det kan bare være én hovedstad i Norge, og denne hovedstaden er bare Oslo (1997:733). I motsetning til inkluderende predikativ er predikasjonsbasen altså ikke lenger en del av en større mengde, men utgjør i seg selv hele denne "mengden". Predikasjonen identifiserer altså subjektet som *fullstendigheten* av sitt leksikalske meningsinnhold. I likhet med inkluderende predikativ ser vi også at identifiserende predikativ er realisert uten ubestemt artikkel, og egenskapene i predikasjonen også her tolkes bokstavelig.

Dersom vi modifierer en slik setning med en artikkel, som jeg har gjort i (7.a), vil predikativet miste sin identifiserende karakter. En tolkning av (7.a) kan være at Bovim er én av flere rektorer for NTNU (hvilket i skrivende stund ikke er mulig), eller at han er en av flere personer med yrket rektor, som alle har samlet seg på NTNU av en ukjent årsak. Uansett tolkning vil ikke predikasjonsbasen lenger utgjøre det fullstendige meningsinnholdet av predikasjonen, siden artikkelen medfører at innholdet i predikasjonen nå indikerer en mengde som til enhver tid består av mer enn ett mulig subjekt.

Forholdet mellom predikatet og basen det Faarlund et al. kaller *full identitet* (1997:733): Supermann i eksempel (7.c) er kun én mann, og denne mannen er Clark Kent. Man kan altså identifisere objektet Supermann med å fastslå at han faktisk er Clark Kent, men man kan også identifisere Clark Kent med å fastslå at han er Supermann. Dermed ser vi at Eides (1998) *identitetslesning* av kopula gjelder for identifiserende predikativ, men vi kan også *få predikative lesninger* for denne predikasjonsklassen, som ved de to øvrige klassene. Det kan for eksempel tenkes at taleren av setning (7.a) har påstått at Oslo er den største byen i landet, og har blitt bedt

om å begrunne dette. I denne situasjonen er det ikke usannsynlig at mottakeren allerede er kjent med at Oslo er hovedstad, og at hensikten med talehandlingen simpelthen er å påpeke at Oslos status må tilsi at det også er den største byen i Norge¹². I en slik sammenheng er kopulalesningen være ren predikativ lesning, ettersom det er et sett med egenskaper med subjektet som blir fremhevet, og ikke en avsløring av hva Oslo (eller hovedstaden i Norge) er.

2.3.3.4 Artikkelens predikative betydning

Faarlund et al. (1997) viser altså at man aktivt kan modifisere predikativets semantiske funksjon gjennom å velge å realisere eller holde tilbake ubestemt artikkel:

Ved å veksle mellom predikativ med og utan ubestemt artikkel kan ein såleis få fram ein skilnad mellom ein inkluderande bruk der ein tillegg subjektet ein mer eller mindre fast eller objektiv funksjon som medlem av ein kategori, og ein karakteriserande bruk, der sin gir det ein meir situasjonsbunden eller subjektiv karakteristikk (Faarlund et al., 1997:741).

Dette kan demonstreres med setningsparene vi ser i eksempel (8).

8.
 - a. Kim er ikke kvalifisert til å være målvakt. Hun er jente.
 - b. Kim er ikke kvalifisert til å være målvakt. Hun er ei jente.

(8.a) er et inkluderende predikativ, ettersom det mangler artikkel. Vi kan tenke oss at det skal spilles en fotballkamp i en herreliga, og at å være mann derfor er et kriterium for å delta. På den andre siden har vi et karakteriserende predikativ i setning (8.a), siden det er realisert en artikkel. Det er ikke lenger Kims kjønn som gjør at hun er uegnet til å være med, men heller aspekter ved hennes karakter. Kanskje er hun for forsiktig eller lettskremt til å være en god målvakt.

2.3.4 Halmøy (2001)

Halmøy (2001) er som nevnt tidligere i teksten blant de mest omfattende studiene som er gjort angående artikkelens meningsinnhold i norske predikasjoner. Som Western (1921) bruker hun termene *karakteriserende* og *klassifiserende* predikativ for å skille predikasjoner som omhandler vurderinger av noens karakter fra faktuelle aspekter ved noens person. Siden det er disse termene som er mest brukt i norske språkskildringer (for eksempel også i Berkov (1981)), er det disse termene jeg vil bruke i resten av studien, sammen med *identifiserende* predikativ.

¹² Dette vil selvsagt være en feilaktig resonnering av taleren.

2.3.4.1 Klassifiserende predikativ

Halmøy finner at predikativ uten ubestemt artikkel gir en "nøktern klassifisering av subjektet" (2001:9). Hun legger fram at klassifiserende predikativ betegner en objektiv egenskap til subjektet, som yrke, nasjonalitet, kjønn, m. fl. Fravær av artikkel betegner altså at predikativet er en faktisk og objektiv egenskap. Ser vi for eksempel tilbake til setningen (6), finner vi at selv om det er mulig å betvile Ludwig van Beethovens "tyskhet", er det et faktum at han var tyskfødt. Ludwig trenger altså ikke besitte noen av egenskapene vi ofte forbinder med tyskere for å være tysker.

2.3.4.2 Karakteriserende predikativ

Dersom vi realiserer en artikkel, vil den markere at egenskapen i predikativet er en subjektiv vurdering av subjektet som er gjort av den som taler. Overfører vi dette til Beethoven, denoteres det ikke lenger at Ludwig som person var tysk statsborger (som ved eksempel (6)), men framhever heller aspekter ved hans karakter.

9.

Beethoven var en tysker.

I setning (9) sier ikke predikatet noe om hvor Beethoven har statsborgerskap, men det gir ham et sett med egenskaper vi forbinder med tyskere, som for eksempel glad i øl, rasjonell, eller liknende, ut i fra konteksten. Halmøy trekker fram Berkov (1981), som skildrer at "substantivet med ubestemt artikkel betegner summen av de kjennetegn som er typiske for personer i en bestemt kategori" (Berkov, 1981:211). Som bevis for dette viser Berkov blant annet til eksempelet *tyv*. Dersom *tyv* blir brukt karakteriserende, kan man jamfør Berkov (1981) anta at subjektet har alle egenskapene man projiserer på tyver: det stjeler, er løgnaktig og slu, etc. Halmøy påpeker imidlertid at Berkovs antakelse om karakteriserende predikativ betegner summen av kjennetegnene som er knyttet til predikatsnomenet ikke kan være korrekt, ettersom setningene i eksempel (10) er grammatikalske på norsk.

10.

- a. Denne Cechácková er et svin.
- b. De er en perle, jomfru Thoresen.

Vi vet for eksempel at Cechácková i Milan Kunderas *Latterlige kjærlighetshistorier* er menneske, og at han derfor ikke karakteriseres ved at han går på fire ben eller har krøllhale, selv om dette er egenskaper vi forbinder med svin. Predikativet i disse eksemplene må derfor betegne noe annet enn summen av egenskaper vi forbinder med substantivet. Halmøy

argumenterer for at det bare er én eller de mest framtreddende egenskapene vi forbinder med substantivet som blir overført til predikasjonsbasen. Jomfru Thoresen i (10.b) kan derfor gis egenskaper som dyrebar og unik, men ikke egenskaper som bleik, hard eller rund (selv om dette også er kjente egenskaper ved perler).

- 11.
- a. Karsten er alltid vorspielets midtpunkt. Han er en klovn!
 - b. Nei, jeg vil ikke jobbe med Estelle. Hun er en klovn!

I eksempel (11) har jeg brukt substantivet *klovn* som predikativ i begge setningene, men egenskapene som blir tilført subjektet er ulike. I eksempel (11.a) kan egenskapene som knyttes til subjektet være karisma og/eller vittighet. Setningen i eksempel (11.b) viser neppe til disse egenskapene, men heller at subjektet er klønede og/eller lite troverdig. I tillegg til at det bare er et *utvalg* av egenskapene i predikatet som vil overføres til basen, ser vi også at det er *ulike* egenskaper i ellers identiske predikasjoner som er relevante i ulike sammenhenger.

Halmøys modifisering av Berkov (1981) sier imidlertid ingenting om hvilke faktorer som styrer hvilke egenskaper inherent i predikasjonen som blir overført til predikasjonsbasen. For å svare på dette kan vi vende oss til Bouchards Situational semantics (Bouchard, 1995:17). Tar vi med setningens kontekst og vår kunnskap om verden med i tolkningen, kan vi forklare hvorfor det er ulike egenskaper ved det samme leksemet som framtrer i ulike setninger. For eksempel er det lite sannsynlig at taleren i (11.b) vil unngå Estelle fordi hun er karismatisk og morsom. Dette kan vi vite fordi setningens kontekst vokter at det er negativt ladde egenskaper vi forbinder med klovner som skal overføres til subjektet.

2.3.4.3 Modifiserende adjektiv

Som vi skal se, er det ikke bare karakteriserende predikativ som står med ubestemt artikkel i normativ norsk. Også klassifiserende og inkluderende predikasjoner kan stå med en slik artikkel dersom de blir modifisert av et adjektiv som gir en "subjektiv evaluering av subjektet om hvilket det ikke finnes nøytralt fastlagte normer eller kriterier" (Halmøy, 2001:18). Predikativet utgjør alltid bare én semantisk enhet, og dersom ett av leddene i enheten bygger på en subjektiv vurdering, vil predikativet som helhet være å anse som semantisk karakteriserende.

- 12.
- a. Johanna er politiker.
 - b. Johanna er en kløktig politiker.

Eksempelsetningene (12) viser klassifiserende predikasjoner med og uten modifisering av det jeg vil kalle *evaluerende* adjektiv. Gjennom det evaluerende adjektivet blir subjektet evaluert, eller på annen måte subjektivt vurdert av taleren, ettersom adjektivenes innhold ikke kan vurderes nøytralt. Taleren kan personlig mene at Johanna i setning (12.b) er kløktig, men det kan også tenkes at mange vil være uenig denne vurderingen. Kløktighet er altså er ikke en egenskap som kan vurderes objektivt.

Adjektiv kan imidlertid også modifisere et predikat på en måte som gjør at det ikke mister sin klassifiserende betydning. I slike tilfeller skal predikasjonen fremdeles stå uten artikkel. For eksempel har predikatet i setning (13.a) et adjektiv som *spesifiserer* substantivets innhold, uten å evaluere det subjektivt (2001:18). En annen type adjektiv som mangler subjektiv evaluering, er når adjektivets innhold på en eller annen måte *avgrenser* innholdet i substantivet, som eksemplifisert i setning (13.b). Adjektivet avgrenser subjektet til å bare inngå i den mengden av handelsreisende som også er amerikanske. Den siste typen adjektiv som kan modifisere en predikasjon uten at det må realiseres artikkel er adjektiv som *intensiverer* predikatet, men uten å nærmere karakterisere det (2001:18). Dette er vist i setning (13.c). Slike adjektiv vil jeg i resten av oppgaven gi samlebetegnelsen *spesifiserende* adjektiv.

13.
 - a. Gerster er parlamentarisk leder.
 - b. Undertegnede er amerikansk handelsreisende.
 - c. Han er ordentlig pianist.

2.3.4.4 Modifiserende relativsetning

Dersom subjektet modifiseres av en relativsetning vil ubestemt artikkel alltid realiseres, uavhengig om predikasjonen er karakteriserende eller klassifiserende (Halmøy, 2001:19):

14.

Hun skjønte ikke at far hennes var en røverhøvding som alle var redd.

2.3.4.5 Ikke-menneskelige subjekt og trekket [\pm human]

Setningene jeg har tatt for meg så langt har hatt et subjekt av menneskelig sort. Dette er fordi at predikasjoner med et ikke-menneskelig subjekt ikke følger de samme semantiske betingelsene vi har sett fram til nå, men vil alltid være realisert med artikkel. Halmøy (2001:46)

viser at Van Peteghem deler predikative nomen inn i to hovedgrupper: de med det semantiske trekket [+human] og de med trekket [-human]¹³.

Her vil jeg se predikasjonsbasen i lys av dette trekket, og ikke bare predikatet selv. I predikasjoner hvor subjektet bærer trekket [-human] (altså er ikke-menneskelig), har artikkelen fullstendig mistet sin betydningsdifferensierende funksjon. Inanimate eller ikke-menneskelige subjekt får alltid ubestemt artikkel når de inngår i en kopula-predikasjon i normert norsk, også dersom predikativet er klassifiserende.

- 15.
- a. Bilen er en Alfa Romeo.
 - b. Katten er en perser.
 - c. ?Katten er perser.

I setning (15.a) og (15.b) ser vi to ulike subjekt med trekket [-human] knyttet til et klassifiserende predikativ: ett subjekt som er inanimat, og ett som er animat men ikke-menneskelig. Selv om begge setningene er klassifiserende, er de fremdeles velformulert med ubestemt artikkel. Som motsetning til disse har vi setning (15.c), hvor den syntaktiske formen til predikasjonen skulle tilsi at subjektet bærer trekket [+human], som det åpenbart ikke gjør. Dermed havner setningen også i grenseland av hva som kan betraktes som grammatisk norsk (Halmøy, 2001:17). Det er altså tydelig at normativ norsk også tillater at ubestemt artikkel i klassifiserende predikasjoner, så lenge subjektet har de riktige semantiske trekkene

Det er imidlertid også et tilfelle hvor subjektet til en klassifiserende predikasjon som bærer trekket [+human] vil få artikkel. Dersom subjektet et referensielt *det* i en deklarativsetning (2001:17), som vist i eksempel (16), vil artikkel alltid realiseres.

- 16.
- a. Det er en politibetjent.
 - b. *Det er politibetjent.

¹³ Van Peteghem bruker disse trekkene til å beskrive ulike semantiske egenskaper ved substantiver i predikativ posisjon og ulike lesninger av disse predikatene. Til tross for dette finner jeg ingen problemer med å overføre disse trekkene også til predikasjonsbasen. Van Peteghem skildrer at trekket i styrer om substantivet denoterer et menneske eller ikke. For eksempel må yrker (snekker, trompetist) alltid vise til et menneskelig subjekt. Det samme gjelder relasjoner (bror, forelder, kollega), monadiske substantiv (jente, mann, transvestitt, barn, enke) eller det hun kaller "åpen klasse" (religionstilhørighet, nasjonalitet, desertør, kunde) som alle har trekket [+human], mens substantiver som ikke denoterer noe menneskelig (kopper, fjell, hunder) har trekket [-human] (Halmøy, 2001:46).

2.4 Et komparativt blikk til engelsk

Engelsk har en helt annen semantisk struktur i predikativkonstruksjoner enn norsk. Her er ubestemte artikler alltid realisert i både karakteriserende og klassifiserende predikativ (uavhengig om subjektet har trekket [+human] eller [-human]). Dette kan vi se gjengitt i eksempel (17).

- 17.
- a. He's an archeologist.
 - b. *He's archeologist.
 - c. You're a peach, Mrs. Hudson!
 - d. *You're peach, Mrs. Hudson!

Engelsk tillater likevel nakne substantiv i predikasjoner i situasjoner "when the predicative denotes a uniquely identifiable role or function" (Halmøy, 2016:90):

- 18.
- Brother Elk is chairman of the Native American Cultural Center.

Som vi kan se i setningen 18, som er hentet ut av Halmøy (2016:90), står altså *identifiserende* predikativ udestimert i engelsk, som i norsk.

2.5 Oppsummering

I dette kapittelet har jeg vist hvordan predikativ knyttes semantisk til subjektet gjennom predikasjonsoperatoren "∪" og PrP-projeksjonen, jamfør Bowers (1993). Jeg undersøkte også semantiske egenskaper til kopulaverbet *være*, og hvorfor kopula er å anse som et nærmest leksikalsk innholdsløst verb, som har som funksjon å opprette et predikasjonsforhold. Vi så også at kopulaverbet kan få ulike lesninger ut i fra hvilken kontekst det inngår i (Eide, 1998).

Jeg beskrev hvordan realisering eller fravær av ubestemt artikkel utgjør en betydningsdifferensierende forskjell i norske predikasjoner, og hvordan setninger med realisert artikkel tolkes karakteriserende, versus klassifiserende/identifiserende predikasjoner som står uten artikkel. Jeg fant også at fravær av artikkel bare er grammatikalsk på predikasjonsbaser som har det semantiske trekket [+human].

Til sist så vi at engelsk ikke differensierer mellom karakteriserende og klassifiserende predikasjoner ved nærvær eller fravær av ubestemt artikkel, men at den alltid realiseres i disse konstruksjonene. Artikkelen utelates likevel også i engelsk når predikativet er identifiserende.

3 METODOLOGI

Å komme fram til en datainnsamlingsmetode som er godt tilpasset studien, er essensielt for at dataen som innhentes er så relevant som mulig for studieformålet. Denne studien vil jeg basere på kvantitativ metode, som vil gi et dataresultat som omfatter et stort antall informanter og setningsvurderinger, men som ikke innbefatter data som ikke kan kvantifiseres (i motsetning til kvalitativ metode som baseres på få informanter, men som til gjengjeld er godtegnet for å gi data som omhandler bakenforliggende språkprosesser og annen ikke-kvantifiserbar data). På grunn av dette, må datagrunnlaget være stort nok til å være representativt for det generelle norske språket, samtidig som det også må være spesifikt nok til at alle variabler som er relevant for dataanalysen informantene er representert (ikke bare i språkdataen, men også angående gjennomgå hvordan jeg gikk fram for å utforme og gjennomføre undersøkelsen).

3.1 Den beste metoden

Valget av metode må springe ut av studiens erkjennelsesmål. Jeg vil argumentere for at en kvantitativ tilnærming for å dataanskaffelse er det mest effektive metoden for å kartlegge semantiske språkendringer. Dette er fordi at utgangspunktet til kartleggingsstudier er at man ikke vet hvor mange av språkbrukerne som har internalisert det aktuelle språktrekket og ikke, og at kvalitativ tilnærming sikrer at man får hentet inn data fra så mange språkbrukere som mulig. I denne studien er det først og fremst språklige akseptabilitetsvurderinger som står i fokus – ikke et dypere innblikk i informantens faktiske språkbruk. Til tross for at vi ikke får et kvalitativt innsyn i den faktiske språkbruken av norske språkbrukere, vil akseptabilitetsvurderinger likevel muliggjøre et innblikk i informantenes oppfatning og holdning til språkkonstruksjoner (Sollid, 2005: 111). Når all data er samlet inn og bearbeidet kan jeg sammenlikne vurderingene fra informantene med normerte norske språkregler for å se om informantenes samlede akseptabilitetsvurderinger samsvarer eller bryter med disse reglene.

3.1.1 Kvantitativt spørreskjema

Johannesen hevder at kvalitative metoder er best egnet dersom man skal teste hypoteser eller tydeliggjøre et kvantifiserbart fenomen (2003:136). Begge disse punktene er aktuelle for denne studien, ettersom jeg jobber ut ifra en arbeidshypotese som kan av- eller bekrefte, og at jeg ønsker å undersøke hvor stor del av befolkningen som godtar predikasjoner med artikkel etter engelsk mønster. Kvantitative metoder er også spesielt godt egnet for å kategorisere data, for eksempel etter informanters utdanningsnivå, sosioøkonomiske status, eller – slik som i denne studien – alder. Språkdataen også justeres etter kategori, som semantisk og syntaktisk form,

eller om hvorvidt setninger er grammatikalske etter normert norsk eller engelsk. En annen fordel å benytte kvantitativ metode i kartleggingsstudier er at forvrenginger av språkdataen forårsaket av atypiske språktrekk blant enkeltspråkbrukere viskes ut når man bruker flere informanter (Schütze, 2016:184).

For at datautbyttet skal bli balansert, og at alle faktorer som er av nytte for forskeren er tatt høyde for, må spørreskjemaet være godt utformet, både med tanke på innhold og lesbarhet. Derfor gjennomførte jeg flere pilottester med ulike varianter og revisjoner av spørreskjemaet på fire pilotinformanter *før* selve datainnhentingene begynte, for å optimalisere spørreskjemaet for å gjøre datautbyttet relevant og troverdig (se kapittel 3.4 for mer).

Informantene som deltar i selve språkstudien skal ikke kommentere akseptabilitetsvurderingene sine. Dette er et viktig grep jeg har gjort, ettersom informantene vil få et bedre utgangspunkt for å avgi vurderinger basert på spontanitet dersom de slipper å analysere egne valg. Birdsong viser at de fleste informantkommentarer er for unøyaktige at de kan brukes troverdig i lingvistiske analyser (Birdsong, 1989:110 i Schütze, 2016:56). I tillegg er en god del av informantene relativt unge (se kapittel 3.2), og mange av dem kan derfor slite med å ordlegge seg om hvorfor de vurderer setninger slik de gjør. Botha (1981) argumenterer for at folk flest neppe *vet* årsaken bak vurderingene sine, og at å be dem kommentere egne vurderinger ikke bare vil skape unødig hodebry for informanten, men at slike vurderinger i seg selv er irrelevante for vitenskapelige språkstudier.

Sollid (2005) beskriver at hennes erfaringer med akseptabilitetsvurderinger¹⁴ viser at slike vurderinger reflekterer både informantens bevisste og ubevisste språkkompetanse. Faktorer som individuell toleranse for språklig variasjon eller forestillinger om språknorm vil derfor være med å styre informantens språkbedømmelser. Hun anser akseptabilitetsvurderinger som "uttrykk for den internaliserte grammatikken" (Sollid, 2005:97), som gjør dem til et godt utgangspunkt for å samle data om eksisterende språkholdninger hos et stort antall informanter. Som Sollid, vil også jeg benytte meg av indirekte datainnsamlingsmetode (2005:92), hvor jeg selv ikke er i direkte kontakt med informantene. Dette gjør det lettere å distribuere spørreskjemaet (enten digitalt eller fysisk¹⁵) for å nå ut til informantene. Da vil også informantene være spredt ut over et større geografisk område enn dersom jeg hadde oppsøkt alle informantene i person.

¹⁴ Sollid bruker uttrykket *grammatikalitetsvurderinger* her, som teknisk sett ikke er helt det samme som *akseptabilitetsvurderinger*, men ut ifra hvordan Sollid bruker termen, både i teksten og i egne spørreskjema brukt på informanter, er det klart at de to uttrykkene kan brukes om hverandre.

¹⁵ Den fysiske distribusjonen bestod i at lærere som ville ha spørreskjemaet på ark for elevene sine fikk en mengde spørreskjema på papir som de selv kunne dele ut.

3.2 Informanter

Bruk av informanter for anskaffelse av data er nyttig dersom forskeren skal kartlegge en språkvariasjon i et språk som allerede er kjent for forskeren (Johannessen, 2003:136). Det avgrensa omfanget på denne oppgaven legger imidlertid begrensninger på hvor mange informanter jeg kan bruke, både med tanke på tiden jeg har til rådighet for å nå ut til dem i felten, og hvor mye tid som er tilgjengelig til for- og etterarbeid av datamaterialet. Det kunne for eksempel vært interessant å se på informanter fra forskjellige deler av landet, og/eller informanter med ulik sosioøkonomisk status. Imidlertid anser jeg ikke dette som gjennomførbart for en studie av dette omfanget. Derfor har jeg valgt å kun dele opp informantene i to aldersgrupper: en yngre gruppe og en eldre gruppe. For at aldersforskjellen mellom disse gruppene skulle være hensiktsmessig for datamaterialet, bestemte jeg at ingen i den yngre gruppen skulle være over 18 år, og ingen i den eldre gruppen skulle være yngre enn 38 år. Skillet på tjueto år la jeg inn for å sikre at det vil være en markant forskjell i språkerfaringen mellom de to informantgruppene.

3.2.1 Rekruttering

Dataen fra den yngre informantgruppen kommer fra 33 informanter. For å nå ut til disse oppsøkte jeg lærere i videregående skoler i trondheimsområdet som ville la meg bruke elevene deres som informanter i studien¹⁶. For at ingenting skulle være overlatt til tilfeldighetene gikk jeg også grundig gjennom instruksjonene til spørreskjemaet sammen med lærerne på tomannshånd, slik at de selv kunne bistå elevene sine dersom noen av dem skulle være i villrede. Lærerne ble imidlertid ikke opplyst om *hensikten* med spørreskjemaet, slik at det ikke skulle være mulig for dem å utilsiktet røpe dette for elevene, og dermed farge vurderingene deres. Det var viktig for meg å få fatt i elever fra flest mulig utdanningsprogrammer, slik ungdom fra flest mulige sosioøkonomiske bakgrunner er representert i dataresultatet. Jeg valgte likevel å ekskludere informanter som oppgav at de snakket et annet morsmål enn norsk, ettersom det i slike tilfeller vil være svært vanskelig å bedømme hvor erfaren informantene er som norsk språkbruker¹⁷.

Dataen fra den eldre informantgruppen er hentet fra 24 informanter¹⁸. Disse informantene kommer fra et mye større geografisk område enn de yngre; de sørligste fra

¹⁶ Deltakelse måtte selvfølgelig være helt frivillig fra elevenes side, og de skulle være sikret anonymitet.

¹⁷ Dette kan også gjelde for morsmålsbrukere av norsk, men jeg anser det som langt mindre sannsynlig at disse språkbrukerne har et internalisert språk som ikke reflekterer allmennspråket.

¹⁸ Den yngste informantene var 38, den eldste var 69.

Vestfold og de nordligste fra Nord-Trøndelag. Her var det også en god spredning på fullført utdanning. Noen hadde fullført videregående utdanning/gymnas og noen hadde grad fra 5-årig universitetsutdanning. Informantene i denne gruppen hadde også som kriterium at de ikke skulle ha utdanning innen lingvistikk, etter bemerkninger fra Schütze (2016:183).

3.3 Spørreskjemaet

En av de mest umiddelbare fordelene med spørreskjema som datainnsamlingsmetode er at det er svært lite sannsynlig at forskeren utilsiktet kan påvirke informanten i en eller annen retning enn ved kvalitative intervju situasjoner (Johannessen, 2003:137). Spørreskjemaet må imidlertid være gjennomarbeidet av forskeren på forhånd for at informantene ikke skal farges av det. For eksempel, trenger spørreskjemaet *kamuflasjesetninger*¹⁹ for at informanten ikke skal "lukte lunta" om hva forskeren studerer, og dermed prøve å gi forskeren "riktige" svar. I tillegg bør spørreskjemaet også inneholde *standardsetninger*. Sollid definerer standardsetninger som

setninger som er forventa å være formulert i tråd med den overdialektale, norske normen, slik den er beskrevet av Faarlund m.fl. (1997). [...] Ved å kalle setningene for standardsetninger risikerer jeg å gi inntrykk av at standardsetningene har høgest prestisje. Dette er ikke tilsikta, og valget av begreper er på ingen måte noen verdifulding av setningene på spørrelista (Sollid, 2005:102).

Schütze (2016:78) argumenterer for at inkludering av standardsetninger (det han kaller for *anchor sentences*) stimulerer informanten til å bruke hele skalaen i sine grammatikalitetsvurderinger. Disse er viktige for å sørge for at informantens respons på setninger som er i språklige gråsoner er sett i sammenheng med setninger som vi allerede vet er korrekte etter referansegrammatikken. Dette gjør at det er mulig å si noe om forholdet mellom slike setninger. "[P]roblems arise if some subjects simply fail to use the whole range of the scale, which can easily happen unintentionally if subjects have no idea what range of sentence types they will see" (Schütze, 2016:78). Videre vil de aller fleste formene av de semantiske predikasjonstypene i spørreskjemaet være representert i mer enn bare én setning. Som Schütze påpeker, vil man øke nøyaktigheten på dataresultatet ved å gi flere eksempler av setninger med strukturer som er i fokus for studien. Schütze sier videre at "the lexical content of these sentences should be varied to guard against the influence of imagery, and any other potential

¹⁹ Her bruker jeg termen *kamuflasjesetninger*, framfor termen Sollid bruker (*fillers*). Dette er for at den sistnevnte termen henter til at disse setningene kun er lagt til for å fylle plass, slik at skjemaet får tilstrekkelig lengde. Setningene tjener imidlertid en langt høyre funksjon, i å skjule det egentlige forskningsmålet for informanten, slik at vedkommende ikke skal gi svar etter det hen tror forskeren er på jakt etter.

biases of lexical items" (Schütze, 2016:181). Det vil altså viktig å bruke vidt ulike ord og kontekster i hver av setningene som informantene skal vurdere, for å sikre at det er forskjeller mellom strukturer som vurderes, og ikke valg av enkeltord som kommer til uttrykk i dataresultatet.

3.3.1 Kalibrering

Schützes poeng angående standardsetninger som sikring for at informanten skal bruke akseptabilitetskalaen riktig, har en interessant implikasjon: Standardsetningen mister mye av nytteverdien dersom informanten ikke får dem presentert nokså tidlig i undersøkelsen. Han argumenterer også for at informanten bør få gjennomgå noen øvingsvurderinger før datainnsamlingen settes i gang (2016:78), for å kontrollere om informantene benytter gode kriterier for sine vurderinger. Her kommer bruken av det jeg vil kalle *kalibreringssetninger* inn. De tre første setningene i undersøkelsen brukes ikke primært for å samle språkdata, men for å la informanten øve seg i vurderingsprosessen og bli "varm i trøya".

Den første kalibreringssetningen er en standardsetning som er tydelig knyttet til konteksten den er paret med (mer om dette i seksjon 3.3.2). Dette lar informanten allerede helt fra starten av se hvordan en godt formulert setning ser ut. Den neste av kalibreringssetningene er ugrammatisk, som lar informanten se den andre siden av skalaen. Denne setningen er likevel ikke *helt* ugjennomtrengelig, siden innholdet kan sies å ha *noen* tilknytning til konteksten. Dette er for at informanten skal se at vurderingssetningen kan ha tilknytning til konteksten, men likevel regnes som dårlig. Den siste kalibreringssetningen er en grammatisk setning som fungerer godt for seg selv, men som bryter med konteksten den inngår i. Dette gjør også at kalibreringssetningene fungerer som *kontrollsetninger*; jeg kan kontrollere at informanten også har tatt med setningens kontekst i vurderingene sine. Dersom den grammatiske setningen som bryter med konteksten blir vurdert positivt, er det grunn til å tro at informanten har gått bort fra- eller misforstått instruksjonene. Da vil også akseptabilitetsdataen deres tas bort fra dataresultatet.

3.3.2 Kontekst

For at setningene skal tolkes på en troverdig måte, er det altså viktig at setningsstrukturene kommer med en kontekst (Johannessen, 2003:138). Schütze (2016) vektlegger at kontekst er et nærmest obligatorisk element i alle spørreskjema. Kontekstens påvirkningskraft er faktisk så stor at slike vurderinger ikke kan sammenliknes med vurderinger av setninger uten kontekst. "Pragmatically related context should always be provided, unless that would somehow defeat the purpose of the experiment" (Schütze, 2016:182).

I denne undersøkelsen vil hver enkelt setning ha en egen pragmatisk kontekst. Dette er essensielt for at informanten skal forstå om predikasjonen er ment bokstavelig eller metaforisk²⁰. Det vil si at setninger som fungerer fint for seg selv (*han er slavedriver*) kan få en negativ vurdering dersom de inngår i en kontekst hvor predikasjonslesningen bryter med den pragmatiske sammenhengen. Et slikt eksempel fra spørreskjemaet (se vedlegg 3) ser vi i eksempel 19 (setningen som skal vurderes står i kursiv):

19. Asbjørn er lærer på Katedralskolen. Alle elevene synes har er skikkelig streng.
Asbjørn er slavedriver.

3.3.3 Fire akseptabilitetsalternativ

Alle spørreskjema som baseres på at informanten skal rangere setninger etter akseptabilitet må være *balanserte* (Schütze, 2016:186). Det betyr at vurderingsverdiene må rangeres jevnt fra god til dårlig, hvor sentrum er skalaen representerer et midtpunkt som verken er en positivt eller negativt. Schütze argumenterer videre for at større skalaer teoretisk sett kan gi et mer nøyaktig dataresultat, og begrunner dette med at "if you have too few levels, people collapse true distinctions arbitrarily (Schütze, 2016:78).

Lingvistiske studier baserer seg vanligvis på en akseptabilitetsskala på 3, 5 eller 7 verdier. Schütze mener likevel at Chomskys 3-punktsskala er for begrenset, siden informanten har lite rom for å uttrykke nyanser. Flere vurderingsalternativer gir informanten større frihet til å vurdere setningen slik vedkommende oppfatter den, som også øker sannsynligheten for at informanten får uttrykke sin spontanreaksjon i vurderingen. Informanten kan for eksempel gi uttrykk for at setningen burde vært formulert annerledes, men at den fremdeles er å regne som god. På den andre siden bemerker Busterud (2014:138) at det vil være vanskeligere for forskeren å tolke dataresultatet desto flere svaralternativer som er gitt. Dette, sammen med at jeg kun tenker å operere med positive og negative vurderinger i analysen av datamaterialet, gjør at en skala på 7 vurderingsalternativer lite hensiktsmessig. I tråd med Busterud (2014) og Sunde (kommer) vil jeg bruke en akseptabilitetsskala på 4 verdier. Skalaen gjør at informantene ikke har mulighet til å gi vurderinger som ikke har nytte for studien, siden den ikke er gitt et vurderingsalternativ som verken kan regnes som positivt eller negativt²¹. De fire

²⁰ Henholdsvis *klassifiserende* og *identifiserende* predikativ, eller *karakteriserende* predikativ.

²¹ Basert på dette argumentet kunne jeg selvsagt også gitt informanten en akseptskala på seks verdier, men dette ble raskt for kastet under første del av pilotstudien (se seksjon 3.4). Noen av testinformantene synes at det kunne være lett å utilsiktet gi en setning de anså som dårlig en positiv vurdering gjennom alternativet 4/6, siden de synes den var "kanskje 60% riktig" (testinformant 1). Jeg ville også unngå at den yngre informantgruppen (som er skoleelever) skulle assosiere vurderingsskalaen med karaktersystemet i skolen, hvor 2 er ståkarakter.

vurderingsalternativene jeg gav informantene i denne studien er *feil*, *nokså feil*, *akseptabel* og *perfekt*. I analysen av dataen vil jeg dermed slå sammen alternativene *nokså feil* og *feil* til kategorien *negativ*, og alternativene *akseptabel* og *perfekt* til kategorien *positiv*.

3.3.4 Informasjon om informantene

Spørreskjemaet bør inneholde en seksjon hvor informanten fyller ut informasjon om seg selv som vil være av relevans for studien (Schütze, 2016:184). Her vil informanten opplyse enkle personopplysninger som alder, morsmål og utdanningsnivå. I tillegg skal informanten også krysse av på alternativer som omhandler eksponering for engelsk og engelskkompetanse. Dette gjør meg i stand til å se om høy eksponering og bruk av engelsk i informantenes hverdag er en faktor som kan knyttes til aksept av predikasjoner med ubestemt artikkel etter engelsk mønster. Informantene rangerer hvor dyktige de anser seg for å være i engelsk på en nummerert skala fra 1 til 10. I tillegg opplyser de hvor ofte de leser eller hører engelsk på en seksdelt skala fra *aldri* til *flere ganger om dagen*. Informanten skal også opplyse hvor ofte de bruker engelsk skriftlig og/eller muntlig på en lik skala (se vedlegg 3).

3.4 Pilotstudie

For å sikre at spørreskjemaet ble lettforståelig for informantene, og for at dataresultatet skulle bli så relevant som mulig for studien, gjennomførte jeg tre pilotstudier på fire pilotinformanter. To av pilotinformantene var selv masterstudenter i lingvistikk og to som ikke hadde språkvitenskapelig bakgrunn²². Alle pilotinformantene ble informert om målet med studien før gjennomgang, så de bedre kunne bedømme aspekter som setningsformuleringer og balanse mellom språkdatasetninger og kamuflasjesetninger i spørreskjemaet. Pilotinformantene kom også med verdifulle innspill angående lesbarheten i skjemaet og formuleringen av instruksjonene.

Vi fant tidlig at lengden på spørreskjemaet burde kortes ned så mye som mulig, da den lengste gjennomføringstiden var på 15 min og 20 sek. Når skjemaet ble såpass langt, opplyste tre av informantene at setningskonteksten ble mindre og mindre vektlagt i vurderingene. Dermed fjernet jeg de lengste setningene og flere kamuflasjesetninger. Antall kalibreringssetninger ble også redusert, fra fire til tre. Testingen viste også at en

²² Schütze advarer mot at informanter brukt i empiriske lingvistiske studier "must be people with no linguistic training" (2016:183). Likevel brukte jeg altså to slike som testinformanter i pilotstudien av spørreskjemaet. Ettersom disse ikke var med på å gi språklig data, anser jeg likevel ikke dette som potensielt skadelig for studien – snarere tvert imot, ettersom disse vil bedømme språkinnhold i spørreskjemaet fra et annet ståsted enn de to andre informantene.

akseptabilitetsskala med fire fungerte godt for å få god data; testinformantene syns en skala på fire var lettere i bruk enn to, men at seks kunne være komplisert.

Spørreskjemaet gikk totalt gjennom tre revisjoner²³, hvor jeg satt igjen med en fjerde revisjon som ble den endelige utgaven for studien. Denne utgaven har 41 relevante setninger, 17 kamuflasjesetninger og 3 kalibreringssetninger. I denne revisjonen var også lengste gjennomføringstid 11 min og 10 sek.

3.5 Instruksjoner

Instruksjonene som fulgte med spørreskjemaet er lagt med her som vedlegg 2. Formålet med instruksjonene er å gjøre spørreskjemaet lett å dekode for informanten. Dette høres naturligvis ikke spesielt utfordrende ut, men som Sollid (2005) påpeker, er spørreskjema ofte laget for å teste "språkets yttergrenser" (2005:92). Å sikre at alle informantenes vurderinger blir gjort på likt grunnlag kan imidlertid gjøres ved at de får spesifikke kriterier for hver enkelt akseptabilitetsverdi (Schütze, 2016:185). I pilottesten fant jeg at disse kriteriene ikke kan være for lange eller kompliserte for at informantene ikke skal stoppe opp for å analysere hver setning. Hvert alternativ måtte få klare – men vide – rammer. Instruksjonen må også gjøre informantene oppmerksom på at alle setningene skal tolkes etter tilknytningen til konteksten, og ikke minst gi dem et eksempel på en slik sammenheng.

Tidligere i teksten nevnte jeg at Sollid (2005) beskriver at informantens forestillinger om språknorm er en del av informantens vurderingsprosess. Likevel vil det ikke være ønskelig at informantene gir vurderinger etter hva hen tror er *korrekt* norsk. Siden spørreskjemaet er skriftlig, er det ikke utenkelig at informanter kan svare under forestillingen av at skjemaet er en språkkunnskapstest. Akkurat dette punktet er spesielt aktuelt for de yngre informantene, som får utdelt spørreskjemaet på skolen. Derfor er det viktig at det påpekes i instruksjonene at spørreskjemaet ikke er en prøve, og at informantene kan svare slik de selv ønsker.

²³ I første revisjon ble testinformantene presentert for tre varianter av samme spørreskjema (men med ulik formatering). I denne gjennomgangen var fokuset på responsen knyttet til spørreskjemaets lesbarhet og utforming. De neste to testene bestod av nyere revisjoner av ett og samme skjema (som ble utarbeidet etter responser fra første testomgang) hvor responsene fokuserte på det konkrete innholdet i studien, både med tanke på å få et relevant dataresultat, men også for å holde tidsbruken nede. Disse to gjennomgangene var også med på å foredle instruksjonene til spørreskjemaet.

3.6 Kritikk av metode

3.6.1 Generell kritikk

Datainnsamlingsmetoden i denne studien er en samtidsundersøkelse som undersøker endring i språk, basert på et generasjonsskille mellom informantgrupper. Selv om vi vet at eldre språkbrukere har et mer konservativt språk enn de yngre språkbrukerne, vet vi også at godt erfarne språkbrukere fremdeles kan endre språket sitt (Sollid, 2005:110). På grunn av den språklige konservativismen blant eldre språkbrukere anser likevel Sollid samtidskonseptet som en god tilnæringsmåte for denne typen studie, siden det tillater at man kan sammenlikne syntaktiske holdninger på et gitt tidspunkt på tvers av generasjoner. Imidlertid kan ikke denne typen studie brukes for si noe om *hvordan* den eventuelle språkendringen har utviklet seg over tid, eller når den først oppstod.

Akseptabilitetsundersøkelser forteller oss mye om holdning til syntaktiske konstruksjoner, men svært lite om frekvens i faktisk språkbruk (Sollid, 2005:92). Likevel vil jeg argumentere for at dersom uregelrette konstruksjoner ikke blir akseptert av informantene, er det heller ikke mulig at slike konstruksjoner brukes i praksis. Resultatet av undersøkelsen vil vise om informantene oppfatter semantiske forskjeller mellom setninger med unormerte forekomster av artikkel. Dermed kan man også se om ligger til rette for at slike konstruksjoner kan være tatt i bruk av norske språkbrukere i praksis.

Blant de største fordelene med *kvalitative* intervjusituasjoner er at har forskeren mulighet til å direkte avklare eventuelle spørsmål informantene har eller måtte få underveis i undersøkelsen, gjennom dialog. Dette er vanskeligere å få til med kvantitative undersøkelser, og nærmest umulig i den indirekte tilnærminga jeg har til informantene her. For å minimere at det skulle oppstå slike problemer her, gikk jeg som nevnt nøye gjennom både spørreskjemaet og instruksjonene med alle lærerne som delte ut skjemaet til elevene sine, for at de skulle være i stand til å hjelpe dem dersom det skulle oppstå behov for det. Jeg snakket også med flere av de eldre informantene som deltok over e-post av samme årsak. Som en ekstra sikring for å tilrettelegge for at datagrunnlaget er basert på besvarelser som har fulgt instruksene riktig, forkastet jeg alle spørreskjema hvor jeg var i tvil på om informantene hadde vurdert setningene etter riktige vilkår.

3.6.2 Kritikk av informantbruk

Johannessen (2003) er nokså kritisk mot bruk av informanter som grunnlag for lingvistisk forskning fordi hun anser dette for å være funksjonelt identisk med introspeksjon. "Strengt tatt

er det man gjør når man bruker informanter, å be personene bruke introspeksjon, altså sin språklige intuisjon" (Johannessen, 2003:138-139). Det er likevel klare forskjeller mellom introspeksjon og akseptabilitetsvurderinger som grunnlag for lingvistisk teori. Schütze argumenterer mot at bruk av informanter til akseptabilitetsvurderinger er introspeksjon:

grammaticality judgements [...] are certainly not introspective. They are not judgements or intuitions in the everyday sense, in that they cannot be verified or resolved by observation or calculation. They also do not have an evaluative component as do social judgements. Perhaps more accurate terms for grammaticality judgements would be *grammaticality sensations* and *linguistic reactions* (Schütze, 2016:52).

Argumentet til Schütze er altså at akseptabilitetsvurderinger gjøres på andre vilkår enn introspeksjon. Disse vurderingene er en reaksjon på ekstern språklig stimuli og er ikke basert på interne bedømmelser for å teste (ofte egne) språklige hypoteser. Bruk av informanter har også andre klare fordeler versus introspeksjon, i og med at informantene ikke vet hva forskeren ser etter av språklige fenomen. Både Schütze og Johannessen er likevel enige i at lingvister tenderer mot å være mer liberale i hva de anser som godt språk enn "vanlige" språkbrukere. Blant annet kan de lett la seg friste til å utfordre seg selv med kreativ språkbruk, eller farge dataen ut ifra egen arbeidshypotese (Johannessen, 2003: 136).

En annen mulig kritikk til denne studien er at informantene i den yngre informantgruppen kommer fra et relativt lite geografisk område. En større studie enn denne kunne (og burde) skaffe informanter fra en større del av landet for å sikre størst mulig mangfold i talemålet blant informantene. På grunn av dette vil ikke en eventuell avvísning i akseptabiliteten i denne gruppen kunne regnes som bevis på at det *ikke* er en mulig språkendring i gang – bare at en slik teoretisk endring har lite fotfeste i trondheimsområdet.

3.6.3 Kritikk om egenrapportering

Bruk av egenrapportering som basis for lingvistisk teori er ikke fullstendig uten sine problemer. Labov (1966) og Trudgill (1972) har sett på hvordan informantenes egenrapportering av språkbruk samsvarer med informantenes faktiske språkbruk. De fant at det ikke var unormalt at informantene både over- og underrapporterte aspekter ved eget språk (1972:185), både når det gjelder rapportering av generell språkkompetanse, og hvordan de selv bruker språket i det virkelige liv. Dette får spesielt implikasjoner for hvordan jeg vil forstå og bruke informantenes vurderinger av egen engelskkompetanse og -eksponering. På grunn av studiens omfang er det ikke mulig å måle den faktiske engelskkompetansen blant informantene, siden det ville krevd at jeg fulgte opp alle informantene om dette, pluss at de måtte loggført egen engelskeksponering

over en lengre periode (som også ville vært en form for selvrapporing). På grunn av disse unøyaktighetene i datamaterialet om engelskkompetansen vil jeg dermed ikke legge vekt på smånyanser i disse vurderingene i analysen, men bare se på ytterpunktene (altså de som vurderte seg selv dårligst versus de som vurderte seg selv best). Det vil altså ikke være noen garanti for at jeg får silt ut informantene som *faktisk* er svakest og sterkest i engelsk ved å gjøre det slik, men det bør likevel ikke være tvil om at det vil være markante forskjeller i engelskkompetansen blant informantene som velges ut. Jeg anser det også som trygt å sammenlikne de helhetlige engelskvurderingene mellom gruppene for å si noe om gruppens helhetlige engelskkompetanse. Som vi så i seksjon 3.1.1, vil en stor informantskare jevne ut individuelle enkeltoppfatninger i språklige vurderinger, og vi bør dermed likevel sitte igjen med en relativt god representasjon av engelskkompetansen og -eksponeringen på gruppenivå gjennom egenvurderingene.

3.7 Oppsummering

Jeg benytter meg av kvantitativ metode i denne studien, ettersom jeg ønsket data fra et stort antall språkbrukere. Jeg baserer dataen på akseptabilitetsvurderinger på tvers av generasjoner, hvor informanter skal vurdere setninger med regelrette og uregelrette forekomster (eller fravær) av ubestemte artikler. Disse informantene er delt inn i to grupper, én yngre gruppe på 17 til 18 år, og en gruppe på 38 år og eldre. Jeg har også utformet en instruks til spørreskjemaet med setningseksempler, for at alle informantene skal bruke spørreskjemaet riktig og kunne gi vurderinger på like vilkår. For å sikre at både instruksjonene og spørreskjemaet er så konkrete og lettforståelige som mulig har jeg også hatt pilottester med ulike revisjoner av både instruksene og spørreskjema. Tilbakemeldingene jeg fikk fra pilotinformantene herfra ble brukt for å sikre at dataresultatet fra informasjonsinnhenting har best mulig kvalitet. I tillegg jeg har presentert mulige kritikker mot metodevalget og hvordan jeg har jobbet for å best nøytralisere eller omgå faktorer som trekkes fram i kritikkene. Videre beskrev jeg hvordan datamaterialet best kan brukes slik at det ikke trekkes konklusjoner basert informasjon som har svakheter som følger av metoden.

4 DATARESLTAT

Presentasjonen av datamaterialet har jeg organisert slik at man prosentvis kan se fordelingen mellom positive og negative responser i hver av informantgruppene. Dataen vil bli presentert etter *semantisk kategori* og *syntaktisk form*; det vil altså ikke presenteres vurderinger av enkeltsetninger.

Akseptabilitetsvurderingene fra informantgruppene vil presenteres i prosentverdier og ikke i antall vurderinger, for å gjøre det lettere å sammenlikne positive og negative vurderinger mellom informantgruppene. Siden det ikke er like mange informanter i hver gruppe²⁴ vil dette gjøre det langt enklere å direkte sammenlikne vurderingene fra informantgruppene. Jeg vil også bemerke at det er færre informanter i den eldre informantgruppen, som gjør at enkeltvurderinger i denne gruppen vil ha større utslag på prosentskalaen enn hos den yngre.

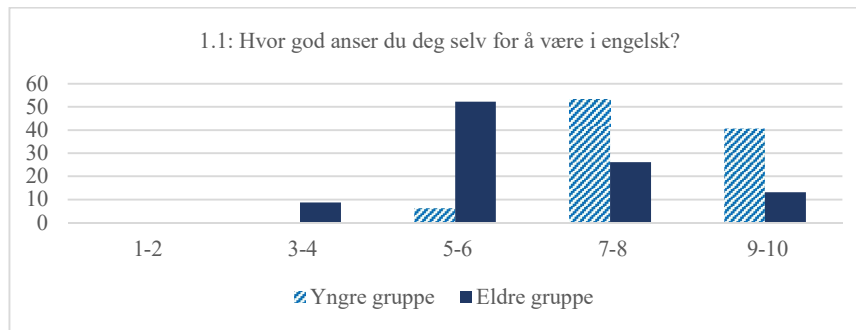
Som jeg greide ut om i kapittel 3.3, kan det være vanskelig å kontrollere at informantene har vurdert setningene etter riktige kriterier når det brukes spørreskjema. Derfor har jeg ekskludert flere informantbesvarelser fra dataresultatet dersom jeg hadde grunn til å tro at de på en eller annen måte ikke hadde vurdert setningene på riktig grunnlag. Jeg hadde totalt 42 besvarelser fra de yngste informantene, men fjernet ni av disse. Den mest vanlige årsaken til disse elimineringsene var at det ble gitt toppscore til kalibreringssetninger som hadde en dissonans til konteksten. Dette har jeg tatt som en pekepinn på at de ikke har tatt hensyn til føringene beskrevet i instruksene. Blant de 27 besvarelsene gitt av den eldre gruppen ble også tre vurderingsskjema luket ut av samme grunn.

Av og til var det også noen informanter som unnlot å svare på enkeltspørsmål, eller svarte på en måte som gjør at dataen må tolkes (som å krysse av midt mellom to alternativer for en positiv eller negativ vurdering). Slike *enkeltvurderinger* er heller ikke tatt med i det endelige dataresultatet. Slike forekomster var heldigvis så få at det ikke vil få betydning for den endelige analysen. Vurderinger av enkeltsetninger som vil være av spesiell interesse for den videre drøftinga vil diskuteres i analysekapittelet.

4.1 Informantenes engelskkompetanse

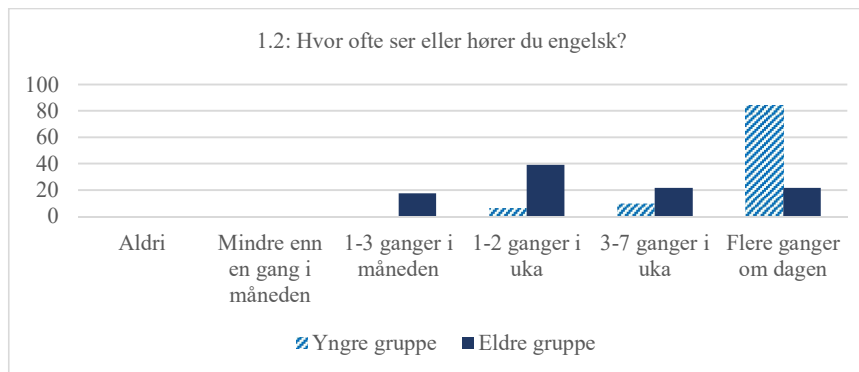
Informantenes vurderinger av seg selv viser at det er to faktorer som sterkt skiller gruppene fra hverandre: vurderingene av egne engelskferdigheter og hvor ofte informantene blir utsatt for- og bruker engelsk.

²⁴ 33 informanter i gruppe 1 og 23 informanter i gruppe 2.



Figur 1.1 viser hvordan informantene vurderte sine egne engelskferdigheter på en skala fra 1-10. Den yngste informantgruppen kan vi se anser seg selv for å være langt bedre i engelsk enn de eldre informantene. 40,6% av informantene i gruppe 1 har plassert seg selv på verdiene 9 eller 10 og 56,3% plasserte seg selv på 7 eller 8. Til sammen er altså hele 96,9% av de yngste informantene på nivå 7 eller høyere i skalaen. I den samme figuren ser vi at 13% de eldre informantene plasserte seg selv på 9 eller 10 på skalaen, mens 26,1% plasserte seg selv på 7 eller 8. Merk at flesteparten av informantene i denne gruppa (52,2%) plasserer seg selv midt på treet, med en egenvurdering på 5 eller 6. Til sist vurderte 8,7% av informantene seg selv som 3 eller 4.

Vel så relevant er hvor ofte informantene rapporterer at de blir eksponert for engelsk i det daglige (vist i figur 1.2). Av de yngre informantene opplyser hele 83,9% at de utsettes for engelsk flere ganger daglig.

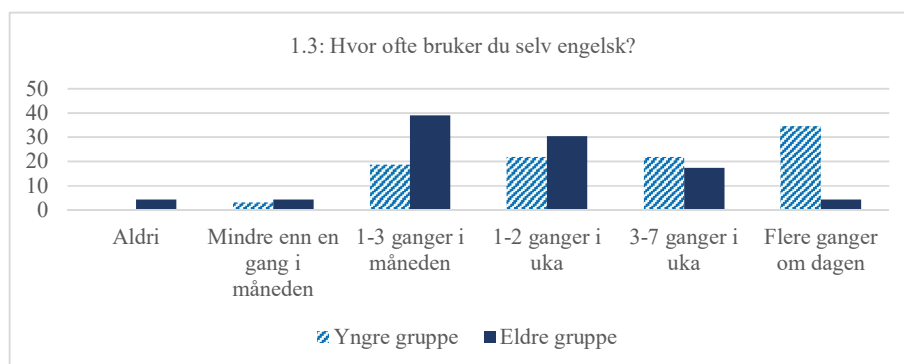


På den andre siden oppgir informantene 21,7% av informantene i den eldre gruppen det samme, mens 39,1% ser eller hører engelsk én til to ganger i uka. 17,4% utsettes for engelsk enda sjeldnere. Setter vi disse sammen med de som opplyser at de eksponeres for engelsk 1-3 ganger/mnd, kan vi at 56,5% av informantene i gruppe 2 ser eller hører engelsk 2 ganger i uka eller sjeldnere.

Figur 1.3 viser hvor ofte informantene selv aktivt bruker engelsk. 34,4% av de yngre informantene oppgir bruk av engelsk flere ganger daglig, og 21,9% bruker engelsk 3-7 ganger i uka. 21,9% bruker det 1-2 ganger i uka, mens 18,8% bruker engelsk 1-3 ganger per måned.

Én informant, altså 3,1% bruker engelsk mindre enn en gang i måneden. Kombinert bruker 56,3% av informantene i denne gruppa engelsk tre ganger i uka eller mer.

Man kan sammenlikne dette med de eldre informantene, hvor 21,7% oppgir bruk av engelsk mer enn tre ganger i uka (inkludert den ene informanten (4,3%) som opplyser at hen bruker engelsk flere ganger om dagen). 30,4% av informantene i denne gruppa bruker engelsk 1-2 ganger i uka og 39,1% bruker engelsk 1-3 ganger per måned. 4,3% bruker engelsk mindre enn én gang i måneden og 4,3% opplyser at engelsk aldri blir brukt aktivt. Det er altså 78,3% av informantene i den eldre gruppen som bruker engelsk to eller færre ganger i uka.



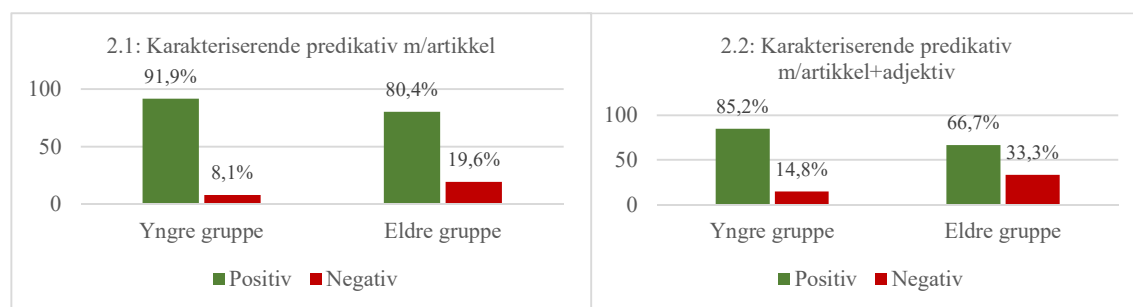
4.2 Akseptabilitetsvurderinger

Her presenteres fordelingen av *akseptabilitetsvurderingene* som ble gjort av informantgruppene. Alle figurene som tar for seg data om setninger som har engelsk artikkel vil jeg markere med "?". Setningene som ikke har regelrett syntaks etter verken normert norsk eller engelsk vil være markert med "*". Alle eksempelsetninger som blir vist er relevante setninger som er hentet ut fra spørreskjemaet.

4.2.1 Karakteriserende predikativ

Dataresultatet viser ikke overraskende at de fleste informantene i begge gruppene vurderer de regelrette forekomstene av *karakteriserende predikativ* positivt. Figur 2.1 viser gruppens respons på setninger med strukturen artikkel+substantiv²⁵. Den yngre informantgruppen hadde 91,9% positive vurderinger av setninger med denne strukturen, som vist i figur 2.1. De eldre informantene viste seg å være mer kritiske, med 80,4% positive vurderinger versus 19,6% negative vurderinger.

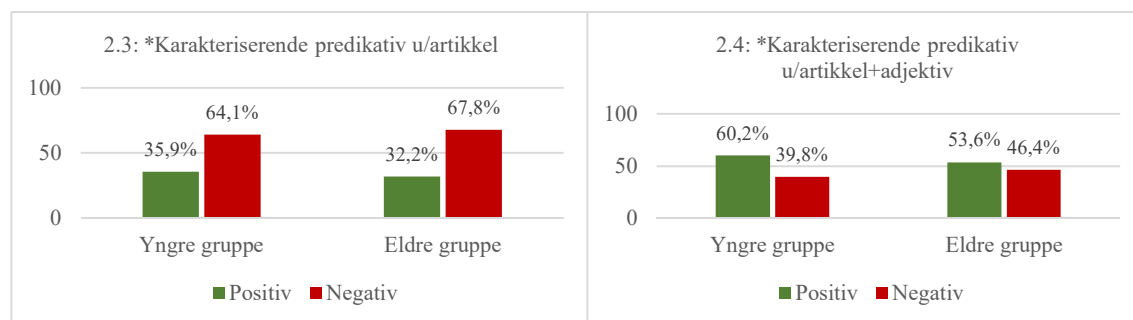
²⁵ Eksempel: *Han er en gris.*



Figuren 2.2 viser hvordan informantene vurderer setninger med karakteriserende predikativ med en artikkel+adjektiv+substantiv-konstruksjon. Dette er setninger som *han er et stort lyspunkt*. Med et adjektiv lagt til er vurderingene som følger: 82,2% positiv for yngre gruppe og 66,7% positiv for eldre gruppe (årsaken til dette kommenteres nærmere i 5.2.1.3).

Figur 2.3 viser setningsresponsen med karakteriserende predikativ med uregelrett *fravær* av artikkel. Dette er setninger av typen *Klara er mann*. Denne typen setninger hadde 35,9% positive vurderinger fra yngre informantgruppe positive, mot 64,1% negative vurderinger. Eldre gruppe hadde fordelingen 32,2% positive vurderinger og 67,8% negative vurderinger.

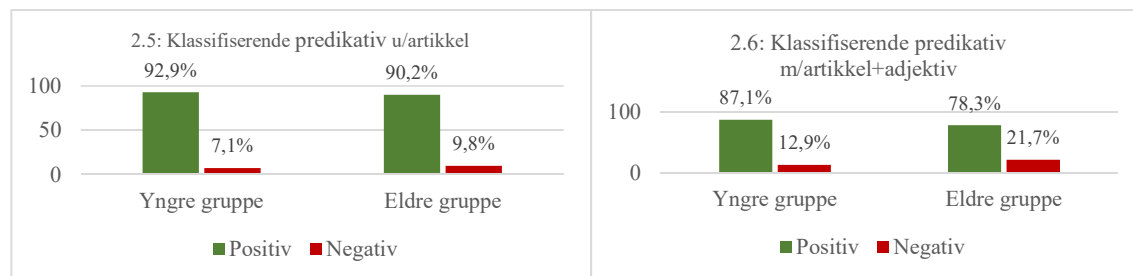
Figur 2.4 viser responsen på setninger med karakteriserende predikativ med adjektiv+substantiv-konstruksjon, men uten artikkel²⁶. For disse setningene gav ung gruppe 60,2% positive vurderinger, mot 39,8% negative vurderinger. Den eldste gruppen var noe mer kritisk, selv om mesteparten av vurderingene var positive her også. Disse informantene gav 53,6% positive vurderinger mot 46,4% negative.



²⁶ Eksempel: *Andrea er tidligere sangfugl*.

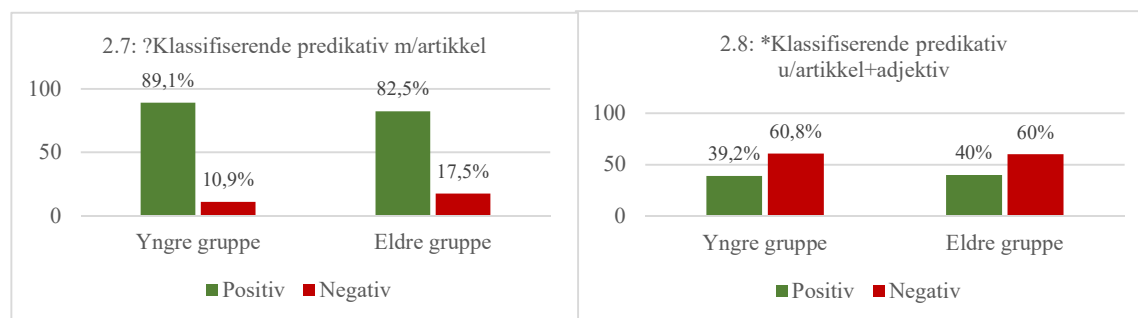
4.2.2 Klassifiserende predikativ

Vurderingene av setninger med *klassifiserende predikativ* brukt regelrett er vist i figurene 2.5 og 2.6.



Setningene som ikke er modifisert av et adjektiv (vist i figur 2.5) er vurdert overveldende positivt blant begge gruppene, med >90%. Et eksempel på en slik setning er *hun er kvinne*. De yngste informantene gav 92,9% positive vurderinger mot 7,1% negative. Den eldre gruppen gav 90,2% positive vurderinger mot 9,8% negative vurderinger.

Figur 2.6 viser regelrett bruk av klassifiserende predikativ, men modifisert med et evaluerende adjektiv. Et eksempel på en slik setning er *Brian er en tjukk katolikk*. 87,1% av vurderingene hos ung gruppe var positive og 78,3% av vurderingene av eldre gruppe likeså.

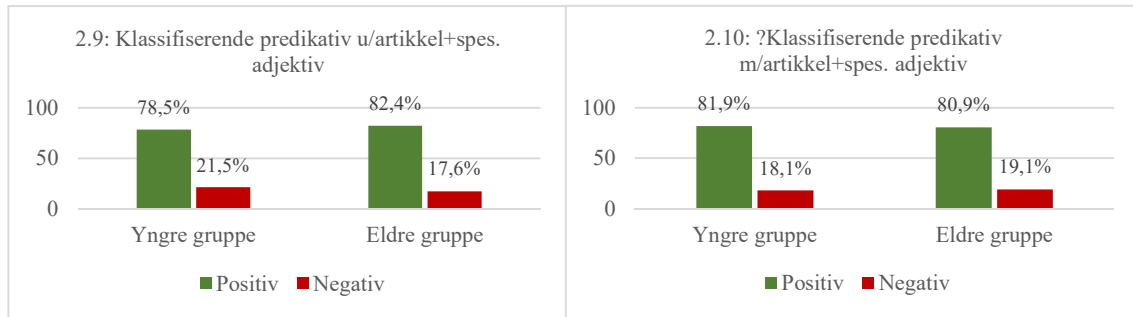


Figur 2.7 viser vurderinger av setninger med *uregelrett forekomst av artikkel* i klassifiserende predikativ. Dette er setninger som *han er en franskmann*. 89,1% av vurderingene gjort av de yngre informanter for setninger med en denne strukturen var positive. Den eldre gruppen hadde også en god respons, med 82,5% positive vurderinger.

4.2.3 Klassifiserende predikativ med spesifiserende adjektiv

Figur 2.9 viser et normalt fravær av artikkel i klassifiserende predikat, modifisert av spesifiserende adjektiv²⁷. 81,9% av vurderingene av den unge informantgruppen var positive for disse setningene. Den eldre gruppen gav også en samlet en positiv vurdering på 80,9%.

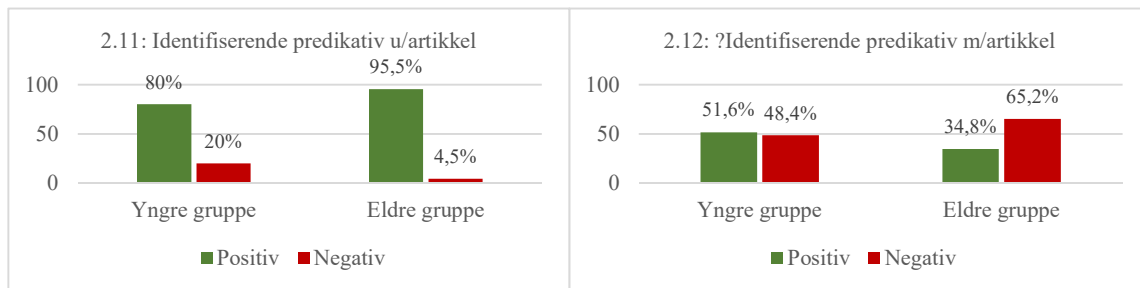
²⁷ Eksempel: *Herbert er livsvarig medlem av styret*.



Figur 2.10 viser responsen på uregelrette setninger med en klassifiserende predikasjon med spesifiserende adjektiv *pluss* realisert artikkel²⁸. Informantene i begge gruppene gir en sammenlagt positiv vurdering av setningene. Den yngre gruppen gav en andel på 78,5% positive vurderinger, mot 21,5% negative vurderinger. Den eldre gav en andel på 82,4% positive vurderinger, mot 17,6% negative vurderinger.

4.2.4 Identifiserende predikativ

De identifiserende predikativ ble sjekket i enkel form²⁹, med og uten ubestemt artikkel. Figur 2.11 viser regelrett bruk identifiserende predikativ, altså uten realisert artikkel som vist i eksempelsetningen: *Michel [er] president i Brasil*. Denne formen ble vurdert som god av begge gruppene, med en samlet positiv vurdering på 80% av den yngste gruppen og en samlet positiv vurdering på 95,5% av den eldste. Av alle informantene i eldre gruppe var det altså bare én vurdering som ikke var positiv her.



Figur 2.12 viser informantenes respons på en uregelrett realisering av artikkel i identifiserende predikativ. Det var bare én slik setning i spørreskjemaet, som var: *Rafael er en kaptein på laget*. Den unge informantgruppen gav 51,6% positive vurderinger mot 48,4%

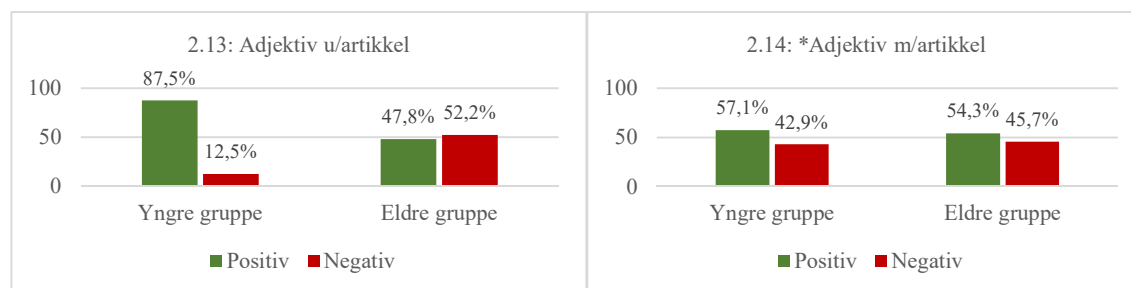
²⁸ Eksempel: *Han er en faglært gullsmed*.

²⁹ Altså, kun med konstruksjonen subjekt-kopulaverb-substantiv. Ikke testet med innblandet adjektiv.

negative vurderinger for denne setningen. Den eldre gruppen ser vi var mer kritisk, med 34,8% positive vurderinger og 65,2% negative vurderinger.

4.2.5 Artikkel og adjektiv

Den siste predikatsformen som ble vurdert av informantene var predikativ med et enslig adjektiv. Den regelrette formen som stod i spørreskjemaet med denne konstruksjonen var setningen *hun er konge* (hvor konge er brukt som adjektiv). Figur 2.13 viser at vurderingen av den yngre gruppen 87,5% positiv mot 12,5% negativ for denne. De eldre informantene var imidlertid langt mer kritisk, med bare 47,8% positive vurderinger mot 52,2% negative.



Vurderingene av setninger med en ugrammatisk realisering av artikkel³⁰ vises i figur 2.14. Den yngste gruppen hadde en andel på 57,1% positive vurderinger versus 42,9% negative vurderinger her. De eldre informantene hadde 54,3% positive mot 45,7% negative vurderinger.

³⁰ Eksempel: *Javier er en berømt.*

5 ANALYSE

Jeg har delt opp analysekapittelet i fire deler. Først skal jeg kort gi noen kriterier for hvordan (og hvorfor) jeg bruker alder som en variabel. Deretter følger en tolkning av det helhetlige dataresultatet, hvor jeg sammenlikner akseptabilitetsvurderingene fra den yngre og den eldre informantgruppen. Her har jeg også viet en egen seksjon (5.2.4) til å drøfte informantgruppens vurdering av setningen *ja, hun er konge*. I den tredje seksjonen skal jeg se på data fra fire individuelle informanter, med fokus på de som rapporterte veldig høy eller veldig lav engelskkompetanse.

5.1 Hvordan forstå alder

Informantene ble som kjent delt inn etter generasjon for å se om aksept av norske predikasjoner med engelsk syntaks varierer på tvers av disse. Det er likevel ikke informantens alder i seg selv som er av interesse, men deres *språklige erfaring*. Alder kan sees på som en slags målestokk som "viser om en generasjon har ulike språklig relevante erfaringer som gir seg utslag i deres vurderinger" (Sollid, 2005:112). De eldre informantene har personlig erfaring i bruk av en eldre variant av språksystemet enn de yngre språkbrukerne. Siden vi også vet at eldre språkbrukere typisk har et mer konservativt språk, er det rimelig å anslå at eldre aspekter ved språket fremdeles (som obligatorisk fravær av ubestemt artikkel i klassifiserende predikasjoner) er intakt hos flere av disse informantene. Hva som er de bakenforliggende prosessene for språkakseptabilitetene er imidlertid ikke tilgjengelig for undersøkelse her, så analysen vil bare fokusere på forskjeller som er målbare mellom generasjonene.

5.2 Generelle funn

I store trekk viste dataresultatet at begge informantgruppene gav en langt mer positiv tilbakemelding på uregelrette setningsstrukturer enn det som var ventet på forhånd. Det viste seg også at de eldre informantene var langt mer positive til setninger som fulgte engelsk setningsstruktur enn antatt på forhånd. For eksempel var denne gruppen mer åpen for å akseptere identifiserende predikativ skrevet både med og uten artikkel enn de yngre informantene. Et annet uventet funn er at det var et stort avvik mellom gruppene i vurderingene av predikativstrukturen adjektiv/u artikkel. Jeg har viet en egen seksjon vurderingene av denne strukturen, som vil diskuteres nærmere i 5.2.4.

5.2.1 Regelrett norsk

Først vil jeg bruke litt tid på å se nærmere på informantenes respons av regelrette setninger etter normert norsk. Jeg vil ikke bruke veldig lang tid på dette siden de positive vurderingene for disse setningene neppe kom som en overraskelse, men jeg vil kommentere på elementer som likevel skulle være relevant for analysen. Noen av setningene i denne klassen ble også ble vurdert helt annerledes enn ventet, noe som undersøke nærmere her.

5.2.1.1 Karakteriserende predikativ

Responsene på enkle predikativkonstruksjoner var som forventet veldig høy. Ser vi for eksempel på de *karakteriserende* setningene med artikkel³¹ finner vi at begge gruppene har vurdert setningene positivt, med henholdsvis 91,9% og 83,9% positive vurderinger blant de yngre og eldre informantene. Siden denne strukturen følger både normert norsk og engelsk grammatikk kan vi ikke si noe om aksept av engelsk setningsstruktur her, men akseptabiliteten av den samme strukturen *uten* artikkel vil si noe om informantene ilegger artikkelen en differensierende rolle i predikasjoner. Figur 2.3 viser at begge informantgruppene i stor grad *avviser* artikkelløse setninger med karakteriserende betydningsinnhold³². 64,1% og 67,8% av vurderingene til den yngre og eldre gruppen er negative for denne setningsklassen, som viser at den ubestemte artikkelen er en faktor som *i stor grad* kan vippe en setning fra å være akseptabel til uakseptabel.

5.2.1.2 Klassifiserende predikativ

Videre gav også yngre og eldre gruppen henholdsvis 92,9% og 90,2% positive vurderinger for *klassifiserende* setninger uten artikkel³³ (figur 2.5). Dette er heller ikke et overraskende resultat i seg selv, men er likevel et viktig funn siden det er denne konstruksjonen informantene helhetlig er mest positive til³⁴. Det bør være hevet over enhver tvil at predikasjoner uten artikkel fremdeles er en ytterst gyldig uttrykksmåte i normativ norsk, selv om engelsk grammatikk ville hatt en artikkel i denne konstruksjonen. Det vil si at uansett hvilke andre funn som blir gjort i dataresultatet kan ikke utvidet bruk av artikkel ha *erstattet* opprinnelig norske språkmønstre.

³¹ Eksempel: *De fleste jentene mener at han er en gris.*

³² Eksempel: *Bestemor syns Klara er engel.*

³³ Eksempel: *Frans er katolikk.*

³⁴ Merk at den eldre informantgruppen faktisk har en enda høyere aksept på regelrette *identifiserende* setninger med 95,5% aksept versus 90,2% her. Imidlertid gir den yngre informantene bare 80% aksept for de identifiserende setningene, versus 92,9% her. At den eldre informantgruppen gir en noe høyere aksept for de identifiserende predikativene, får uansett ikke implikasjoner på den endelige konklusjonen som trekkes, ettersom både identifiserende og klassifiserende predikasjoner står *uten* ubestemt artikkel.

5.2.1.3 Predikativ med adjektiv

I figuren 2.2 kan vi se at 85,2% av de yngre informantene vurderte karakteriserende predikativ med *evaluerende adjektiv*³⁵ positivt. Derimot er bare 66,7% av responsene fra den eldre gruppen positive. For å undersøke årsaken til at den eldre gruppen vurderte en regelrett norsk setning så negativt, tok jeg en nærmere undersøkelse av datamaterialet. Jeg fant at det er én setning som den eldre gruppen vurderer langt lavere enn de øvrige setningene i samme kategori. Dette har jeg gjengitt i tabell 20, som viser begge gruppenes vurdering av setningen *Foreldrene til Roland vet at han er en iherdig kapitalist*. Konteksten som ble gitt her er at Roland er utdannet revisor, og at han har liberale foreldre.

20. Vurderinger: Foreldrene til Roland vet at han er en iherdig kapitalist.

	Yngre informanter		Eldre informanter	
	Vurderinger	Prosent	Vurderinger	Prosent
Positiv	24	80 %	9	40,9 %
Negativ	6	20 %	13	59,1 %

Vurderingene av informantene i den yngre gruppen avviker ikke stort fra den samlede vurderingen de har gitt for denne setningsstrukturen (82,5% positiv), men for den eldre gruppen er det et stort avvik i vurderingene av denne setningen og vurderinger av kategorien som helhet. Jeg vil forklare dette avviket ved at flere av de eldre informantene ser ut til å tolke substantivet *kapitalist* i retning *rikmann* eller *person som sitter på produksjonsmidler*, og ikke som en støttespiller for de faktiske kapitalistene eller ideologisk tilhenger av et politisk system (i den liberale enden av uttrykk som sosialist, kommunist eller fascist).

Fjerner jeg vurderingene av Roland-setningen fra dataresultatet fra den eldre gruppen, blir vurderingen av regelrett karakteriserende predikativ med adjektiv plutselig 75% positiv. Dette er fremdeles lavere enn vurderingene gjort av de yngre informantene, men antall negative vurderinger er nesten halvert. En kort forklaring jeg kan gripe til, for at akseptraten kan virke lav, er at dette er en setningsstruktur hvor informanten må gjøre nokså mye tolkning, ettersom *både* adjektivet og substantivet er en vurdering gjort av taleren. Dermed kan det være tenkelig at noen informanter gir en negativ vurdering basert på hvorvidt de ikke er enige i vurderingene som er gjort, og ikke etter om setningen skurrer grammatisk³⁶.

³⁵ Eksempel: *Richard er en barmhjertig samaritan*.

³⁶ Johannessen (2003) advarer med at noen informanter også kan vurdere setningen etter om hvorvidt de er *enige* det som står, og at det derfor bør stå i instruksjonene at informantene ikke skal ta med dette i akseptabilitetsvurderingene. I pilotstudien fant jeg imidlertid at dersom informantene ble fortalt at de ikke skulle vurdere setningene etter de er enige det som står, var det noen som plutselig så ut til å tolke de karakteriserende setningene *bokstavelig*, noe som er veldig problematisk for

5.2.2 Setninger med engelsk grammatikk

Her skal vi se nærmere på responsen for setninger som er riktig formulert etter engelsk normativ grammatikk, men som bryter med den norske. Dette er alle *klassifiserende* predikativ (med eller uten *spesifiserende adjektiv*) realisert med *artikkel*³⁷. Begge gruppene viste seg å vurdere alle disse forekomstene langt mer positivt enn først forventet, med 89,1% aksept for den yngre gruppen og 82,5% aksept for den eldre. For den yngre gruppen er dette en veldig knapp reduksjon fra tilsvarende konstruksjoner etter tradisjonelt norsk mønster, som vi husker ble vurdert 92,9% positivt. Det er få av de yngre informantene som altså ser ut til å være i stand til å oppfatte semantiske forskjeller i setninger med norsk eller engelsk artikkelmønster

Den eldre gruppen har en sterkere nedgang i aksept fra det tradisjonelle norske artikkelmønsteret enn den yngre, med et fall på 7,8 prosentpoeng (fra 90,2%). Selv om gruppen viste seg å være langt mer positiv enn jeg ville våget å anta på forhånd, viser dette at de eldre informantene foretrekker den normerte norske skrivemåten i større grad enn de yngre. Det som imidlertid er mest interessant med dette funnet er at *begge* gruppene er mer positiv for disse setningene enn de er for noen andre *regelrette* konstruksjoner. For eksempel ble den samme strukturen med *evaluerende* adjektivfraser (og derfor også artikkel)³⁸ vurdert 87,1% og 78,3% positivt av gruppene. Dette kan forstås som at det også er andre faktorer enn den "engelske" artikkelen som fører til at informantene har avvist setningene med engelsk struktur. I tabell 21 viser jeg prosentandelen av positive vurderinger for begge informantgruppene med de samme setningstypene med norsk (NO) og engelsk skrivemåte (EN).

21. Tabell, positive vurderinger av klassifiserende predikativ³⁷

Setningstype	Aksept, yngre gruppe	Aksept, eldre gruppe
NO: Klassifiserende pred.	92,9%	90,2%
EN: Klassifiserende pred.	89,1%	82,5%
NO: Klassifiserende pred. m/spes. adj.	78,5%	82,4%
EN: Klassifiserende pred. m/spes. adj.	81,9%	80,9%

predikasjoner hvor substantivet kan endre meningsinnhold etter om artikkel er realisert. For eksempel kunne en informant som tidligere vurderte setningen *han er en klovn* positivt nå vurdere den negativt, ettersom informanten synes det var tydelig at subjektet ikke *faktisk* er klovn, men at vedkommende likevel var *enig* i at subjektet "på en måte er klovn". Siden jeg mistenkte at flesteparten av informantene ikke er bevisste på meningsinnholdet til ubestemt artikkel i slike konstruksjoner ble dette derfor ikke kommentert i instruksjonene til den endelige teksten, siden jeg anslo at det kunne gjøre mer skade enn gagn for dataresultatet.

³⁷ Eksempler: *Han er en sosialdemokrat/Tobias kan vise at han er en faglært gullsmed.*

³⁸ Eksempel: *At Martin er en nerdete gutt er noe alle vet.*

Videre ser vi at responsen på predikat med *spesifiserende* adjektiv (spes. adj.) og engelsk skrivemåte vurderes i positivt av begge gruppene. Mest interessant er det imidlertid at de yngre informantene vurderer den engelske skriveformen *høyere* enn den norske, med 81,9% versus 78,5%. Ser vi dette i lys av funnene som ble gjort over, hvor informantgruppen gav en marginalt lavere vurdering av den engelske skrivemåten versus den norske, kan vi se at de yngre informantene faktisk ikke ser ut til å differensiere mellom den norske og engelske skrivemåten i det hele tatt.

For den eldre gruppen er tallene også relativt oppsiktsvekkende, med bare 1,5 prosentpoeng i forskjell mellom den norske og engelske skrivemåten (dette tilsvarer samlet sett bare én enkelt akseptabilitetsvurdering). Jeg vil kan ikke trekke den samme konklusjonen om den eldre gruppen som jeg gjorde av den yngre, ettersom de eldre informantene fremdeles er mer avvisende for de engelske skrivemåtene. Likevel vil jeg påpeke at forskjellen mellom akseptabiliteten for skrivemåtene er atskillig lavere enn jeg forventet, og at informantgruppen som helhet ikke ser ut til å skille stort mellom fravær eller nærvær av artikkelen.

Alt dette indikerer at flere av informantene, og spesielt de yngre, ikke har strenge internaliserte regler for når artikler bør realiseres eller utelukkes, og at de heller ikke har en bevisst påvisbar forestilling om artikkelens semantiske funksjon i predikasjoner.

5.2.3 Unormerte setningskonstruksjoner i norsk og engelsk syntaks

Her skal jeg gå nærmere inn på dataen om setninger som bryter med både normert norsk og engelsk. Dette vil for det meste være setninger som *mangler* en artikkel, som alle karakteriserende predikativ, eller klassifiserende predikativ med evaluerende adjektiv. Her har vi setninger som **Klara er engel* eller **William er god fotballspiller*. Vi har også noen predikater som har fått en ekstra artikkel: identifiserende predikativ og predikativ som kun består av adjektiv³⁹.

5.2.3.1 Predikasjoner uten ubestemt artikkel

Artikkelløse karakteriserende predikativ (**Klara er engel*) ble veldig dårlig mottatt, med 35,9% og 32,2% positive responser fra yngre og eldre informantgruppe, som er i tråd med arbeidshypotesen om at informantene vil avvise setninger som ikke følger engelske setningsstrukturer. Dersom man gjør setningene litt mer komplekse ved å tilføre et adjektiv⁴⁰ blir situasjonen ganske annerledes med 60,2% og 53,6% aksept for de yngre og eldre

³⁹ Eksempel: **Rafael er en kaptein på laget/Javier er en berømt*.

⁴⁰ Setninger som "**William er god fotballspiller*".

informantene (som vist i figur 2.4). Selv om denne formen er mye mer akseptert enn den samme formen uten adjektiv, er den også langt lavere vurdert enn den normerte norske skrivemåten av samme struktur (altså med artikkel), som vi så diskutert i seksjon 5.2.1.1. På grunn av dette er det stor grunn til å tro at dersom informantene fikk velge setningsalternativ med og uten ubestemt artikkel ville de fleste informantene valgt bort alternativet *uten* artikkel.

Det er tydelig at informantene er mer langt kritiske for setningskonstruksjoner som *mangler artikkel* enn de er for setninger som har fått artikkel der den tradisjonelt ikke skulle vært realisert. Av det vi har sett så langt har informantene altså vist seg å være positive til setninger som har fått artikkel etter setninger som følger engelsk setningsstruktur, men kritiske til *alle konstruksjoner* hvor jeg har tatt bort artikkelen.

For å teste om informantene er positive til alle setninger med artikkel generelt, eller om dette bare gjelder for setninger hvor det ville vært regelrett i engelsk, bør det også undersøkes hvordan informantene reagerer på setninger med en ekstra artikkel som heller ikke er lovlig i engelsk, som vil være tema for neste seksjon.

5.2.3.2 Med ubestemt artikkel

Som vi så i seksjon 2.3, er det bare to mulige predikativformer som skal stå uten artikkel i normert norsk så vel som engelsk: *identifiserende* predikativ og rene *adjektivsetninger*. Er arbeidshypotesen riktig, burde altså disse setningene få en dårlig mottakelse av informantgruppene når de er gitt med en ubestemt artikkel. Dataresultatet viser at en kun marginal majoritet av de yngre informantene (51,6%) og en minoritet av de eldre (34,8%) vurderte identifiserende predikativ med en ubestemt artikkel positivt (figur 2.12)⁴¹. Andelen positive vurderinger for denne konstruksjonen ligger altså langt under vurderingene av den samme predikasjonstypen skrevet etter normert norsk⁴². Selv om vurderingene ikke akkurat er overveldende positive for denne setningen, er de heller ikke på langt nær så negative som først ventet. Dette er mest tydelig blant de yngre informantene, som har en så å si 50/50 fordeling, med bare én mer positiv vurdering enn negative. Her er altså arbeidshypotesen korrekt i antakelsen om at de yngre språkbrukere er mer aksepterende overfor uregelrett bruk av artikkel i setninger hvor den heller ikke ville forekommet etter engelsk mønster enn de eldre.

Den andre predikativformen med uregelrett artikkel er rene adjektivfraser⁴³. I figur 2.14, så vi at de yngre og eldre informantene en aksepterte på henholdsvis 57,1% og 54,3%. Nærmere

⁴¹ I denne klassen vurderte informantene bare én setning: *Rafael er en kaptein på laget*.

⁴² 80% positivt blant unge informanter og 95,5% positivt hos eldre.

⁴³ Eksempel: **Javier er en berømt*.

undersøkelse viser imidlertid at informantene har vurdert de to setningene som representerer denne kategorien helt ulikt, som var forutsett på forhånd (mer om dette i seksjon 5.2.4). Jeg har gjengitt disse i tabell 22:

22. Tabell: adjektivsetning m/artikkel

Setning	Aksept, yngre gruppe	Aksept, eldre gruppe
Javier er kjendis blant de unge. <i>Mange eldre lurer på hvorfor Javier er en berømt</i>	29%	38,1%
Julius er den tøffeste vokalisten i norsk rock. <i>Ja, han er en konge</i>	84,4%	71,4%
Total, adjektivsetning m/artikkel	57,1%	54,3%

Den første setningen, *Javier er en berømt*, er utvilsomt en ren adjektivsetning og som vi ser fått den en dårlig mottakelse av gruppene, med <40% aksept for begge. Det er også denne setningen som begge gruppene vurderer klart negativt. Det er likevel interessant at den eldre gruppen vurderer setningen mer positivt enn den yngre, som har som har vist seg å være mer åpne for kreative artikkelløsninger enn de eldre. Dette bryter med mønsteret vi har sett så langt, hvor de yngre informantene har vært mer positive for setninger som ikke følger normativ norsk. Hva som er årsaken til dette kan jeg imidlertid ikke forklare uten å spekulere, så denne setningen vil jeg ikke utforske videre her. Den er heller ikke særlig relevant for arbeidshypotesen.

Den andre setningen er en modifikasjon av det faste uttrykket *han er konge* til *han er en konge*. Årsaken til at denne setningen er vurdert langt mer positivt enn den første, er med overveiende sannsynlighet fordi *konge* kan opptre *både* som adjektiv og substantiv (*berømt* er bare adjektiv). Dette viste seg å være en faktor som fikk stor konsekvens for hvordan informantene vurderte setningen, noe som vi skal utforskes nærmere i neste seksjon.

5.2.4 "Konge"

At *konge* er et adjektiv er beviselig med at setningen *han er konge* (altså uten artikkel) er grammatikalsk på norsk, selv om konteksten gjør det åpenbart at subjektet ikke er av kongelig herkomst. Vi kan også se at *konge* fungerer som adjektiv ved at det kan stå attributivt: *Det var en konge fest sist helg*. Da er det interessant at informantgruppene ikke var helt avvisende for setningsforslaget *han er en konge*, ettersom adjektivsetninger ikke skal stå med ubestemt artikkel, være det i norsk eller engelsk.

Riktignok var ikke dette et uforutsett resultat; setningen ble satt inn nettopp for å se om informantene ville godkjenne artikler i en setning hvor den til og med ville vært utelatt i normert engelsk (altså ved adjektivpredikasjoner), men hvor det likevel kunne være i det minste mulig

at informantene tolket predikasjonen nominativt. Vi vet allerede at egenskapene i predikative substantiv ikke må tolkes objektivt når det står med artikkel. Dette kan åpne for at adjektivet kan "hamskifte" til substantiv uten at det nødvendigvis endrer mye av meningsinnholdet. Det som gjør den høye aksepten (sett i tabell 22) av denne setningen interessant, er at den viser at informantenes internaliserte grammatikk tilsynelatende ikke har klare grenser for når artikkelen skal eller ikke skal realiseres, ettersom denne konstruksjonen heller ikke følger engelsk mønster. Det er altså *konteksten* for setningen som er den største faktoren for meningsrelasjonen i predikasjonen – ikke den syntaktiske strukturen.

Et dataresultat som derimot ikke var forutsett, var informantenes vurdering av setningen *ja, hun er konge*. Her er vurderingene på tvers av informantgruppene er mildt sagt sprikende. Som vi kunne se i figur 2.13, var responsen fra de yngre informantene markant positiv, med 87,5% aksept, mens de eldre hadde en aksept på bare 47,8%. Dette var mildt sagt overraskende, siden denne setningen følger normative norske språkregler. Dataen indikerer at de yngre informantene tolker *konge* som adjektiv⁴⁴, men at de eldre informantene fremdeles tolker det som substantiv. I så fall vil setningen dele semantisk struktur med *klassifiserende* predikativ. Ettersom subjektet *hun* mangler den kanskje mest påfallende egenskapen med konger – hankjønn – vil en klassifiserende tolkning av setningen åpenbart skurre for informanten. En slik tolkning kan jeg kun forklare med at flere av de eldre informantene ikke er kjent med bruk av *konge* som adjektiv, og at de dermed tyr til en ren syntaktisk tolkning for å komme fram til meningsinnholdet. Det må imidlertid bety at informantene i den eldre gruppen bruker fraværet av artikkel til å tolke hvordan egenskapene denotert i predikativet overføres til subjektet, som fører til at det denoterte innholdet i predikativet ikke passer over ens med det semantiske innholdet i predikasjonsbasen.

5.2.5 Sammendrag og tolkning

Begge informantgruppene viste seg å være positive til setninger med artikkel etter engelsk mønster, men ikke til artikkelbruk som verken følger normativ norsk eller engelsk syntaks. Likevel ble det funnet at den yngre gruppen på en generell basis er mer åpne for uregelrette predikasjonsstrukturer enn den eldre gruppen. Det mest overraskende funnet var at den eldre gruppen var lang mer positiv for setninger med engelsk struktur enn forventet, på tross av at de som gruppe rapporterte en helhetlig lavere engelskkompetanse. Dette impliserer at det også må

⁴⁴ Eller at de ikke differensierer mellom artikkel og ikke-artikkel når det angår en metaforisk lesning av nomenfraser i predikativ, noe som jeg anser som svært lite sannsynlig basert på det øvrige dataresultatet.

være andre faktorer enn språkmøter som har påvirket språket slik at artikkel etter engelsk mønster blir akseptert på nesten lik linje med normert fravær av artikkel. Selv om de eldre informantene langt var mer positiv til slike setninger enn forventet, så vi at de generelt sett også var mer språklig konservative enn de yngre informantene. Vi så også at begge informantgruppene var lunkne til noen av setningskonstruksjonene som verken fulgte norsk eller engelsk normert syntaks, men også negativ til andre. Som jeg rørte ved i seksjon 3.6.1, reflekterer ikke akseptabilitetsvurderinger i seg selv hvordan språket faktisk blir brukt (Sollid, 2005), men er heller et uttrykk for oppfatningen av språket. Derfor anser jeg det som svært lite sannsynlig at artikkelkonstruksjoner som heller ikke følger engelsk mønster er utbredt i norsk. Selv om informantene gav disse setningene en nærmest likegyldig mottakelse, burde dataen vise at disse setningsforslagene falt dem naturlig for at vi skulle seriøst anse disse strukturene som en del av det brukte norske språket i skrivende stund. På den andre siden tyder de positive vurderingene av setninger med engelsk artikkel (som vi husker ble vurdert >80% positivt av *begge* gruppene⁴⁵) på at disse konstruksjonene allerede er en del av det internaliserte språket for flere av informantene. Dette ser ut til å være mer utbredt blant de yngre informantene, men forskjellen mellom de to gruppene er liten.

Forskjellen mellom gruppene var større under vurderingene av setningskonstruksjoner som verken følger normert norsk eller engelsk syntaks. Vi så at de yngre informantene var mer villige til å akseptere setninger med artikkel etter engelsk mønster enn de eldre. Dette kan være en indikasjon at de yngste informantene gir artikkelen et mindre semantisk ladet innhold i predikasjoner enn de eldste, og at de derfor ikke er bevisst på når den bør realiseres og ikke.

5.3 Spesifikke informantgjengivelser

Her skal jeg se etter årsakssammenhenger mellom engelskkompetanse og aksept av setninger med artikkel etter engelsk mønster, gjennom å studere vurderinger gjort av enkeltinformanter. Jeg har valgt ut to informanter fra hver gruppe, basert på hvordan de rapporterte eksponering for engelsk. Jeg opererer under antakelsen at å bruke et språk hyppig er en katalysator som øker ferdighetene i språket, og den mentale representasjonen av den aktuelle grammatikken. Derfor hvor ofte informanten selv *braker* engelsk være den faktoren jeg vektlegger mest. Deretter ser jeg etter hvordan de vurderer egne engelskferdigheter. Faktoren jeg vektlegger minst er hvor ofte informanten utsettes for engelsk, siden denne uansett ikke kan være lavere enn den første faktoren. Dette gjør meg i stand til å se om det er en sammenheng mellom engelskkompetanse

⁴⁵ Se figur 2.7 og 2.10.

og aksept av artikkel etter engelsk mønster. Av plasshensyn vil jeg bare se på informanter som opplyser høy eksponering og *samtidig* høy kompetanse i engelsk, og vice versa med informantene med lav kompetanse. Jeg kommer til å bruke vurderingene av de samme unormerte konstruksjonene for alle informantene. Setningskategoriene er: klassifiserende predikativ både med og uten spesifiserende adjektiv m/ubestemt artikkel, som er regelrette strukturer i engelsk (?*Hun er en skredder*/?*Ole er en avtredende stortingsrepresentant*), og identifiserende predikativ m/artikkel og karakteriserende predikativ u/artikkel, som er uregelrett i både norsk og engelsk (**Sabeltann er en kaptein på den Sorte Dame*/**Siv er svin*).

5.3.1 Yngre informanter

5.3.1.1 Høy engelskkompetanse (informant 1)

Informanten i den yngre gruppen med høyest engelskkompetanse gav full score på alle avkrysningsalternativene som omhandler ferdigheter og eksponering for engelsk: kompetansen er vurdert til 10, og vedkommende blir utsatt for- og bruker engelsk flere ganger daglig. Setningsvurderingene til informanten har jeg gjengitt i tabell 23:

23. Tabell, semantisk kategori, informant 1

Vurderinger av uregelrette konstruksjoner for:	Vurderinger, positiv	Vurderinger, negativ	Prosent, positiv	Prosent, negativ
KLASSIFISERENDE predikativ m/artikkel:	4	1	80 %	20 %
KLASSIFISERENDE m/artikkel og spesifiserende adjektiv	3	0	100 %	0 %
IDENTIFISERENDE predikativ m/artikkel	1	0	100 %	0 %
KARAKTERISERENDE predikativ u/artikkel	1	4	20 %	80 %

Vi kan se at informanten har vurdert de uregelrette setningskonstruksjonene i de tre første predikasjonskategoriene veldig høyt. Bare den siste semantiske kategorien, karakteriserende predikativ uten artikkel, er vurdert negativt. Dataen for identifiserende predikativ er riktignok ikke basert på nok setninger til at vi kan trekke konklusjoner om akseptabilitet av akkurat denne ene semantiske kategorien, men det er verdt å påpeke at denne informanten er den *eneste* av alle de fire informantene som godkjenner denne setningskonstruksjonen.

For å gjøre det lettere å se vurderingene i sammenheng med informantenes engelskkompetanse, viser jeg også dataen til kategorier som svarer til strukturer som er

regelrette eller feilaktige etter engelsk normert grammatikk, som vist for denne informanten i tabell 24:

24. Tabell, engelsk grammatikk, informant 1

	Vurderinger, positiv	Vurderinger, negativ	Prosent, positiv	Prosent, negativ
Setninger med engelsk normert syntaks	7	1	87,5 %	12,5 %
Setninger uten engelsk normert syntaks	2	4	33,3 %	66,7 %

Vi ser at informanten vurderer nesten alle setningene som har artikkel etter engelsk mønster godt, med bare én vurdering som skiller informanten fra en "perfekt score". På den andre siden er informanten nokså kritisk til setningene som ikke følger de engelske strukturene, og aksepterer to av i alt seks slike setninger. Vi ser altså umiddelbart at informanten foretrekker predikasjoner med artikler etter engelsk mønster, men vi kan ikke si noe om hvordan informantens engelskkompetanse virker inn på disse vurderingene før vi også har sett på vurderingene til informanten med lave engelskkunnskaper i samme informantgruppe.

5.3.1.2 Lav engelskkompetanse (informant 2)

Informanten i den yngre gruppa med de laveste kompetanseverdiene, vurderer seg selv til 5 på kompetanseskalaen. Vedkommende bruker engelsk 1-3 ganger i måneden og leser eller hører engelsk et sted mellom 1-3 ganger i måneden og 1-2 ganger i uka. Setningsvurderingene av informanten er vist i tabell 25:

25. Tabell, semantisk kategori, informant 2

Vurderinger av uregelrette konstruksjoner for:	Vurderinger, positiv	Vurderinger, negativ	Prosent, positiv	Prosent, negativ
KLASSIFISERENDE predikativ m/artikkel	4	1	80 %	20 %
KLASSIFISERENDE m/artikkel og spesifiserende adjektiv	2	1	66,7 %	33,3 %
IDENTIFISERENDE predikativ m/artikkel	0	1	0 %	100 %
KARAKTERISERENDE predikativ u/artikkel	0	5	0 %	100 %

Sammenliknet med informant 1 ser vi at informant 2 er mer kritisk i vurderingene sine, både for setningene som følger engelsk mønster, og de som ikke gjør det. Den største forskjellen mellom vurderingene til informantene er nettopp for setningene som bryter med både norske

og engelske grammatikkregler, hvor denne informanten avviser samtlige. Til sammenlikning husker vi at informant 1 godkjente en tredjedel av disse setningene.

26. Tabell, engelsk grammatikk, informant 2

	Vurderinger, positiv	Vurderinger, negativ	Prosent, positiv	Prosent, negativ
Setninger med engelsk normert syntaks	6	2	75 %	25 %
Setninger uten engelsk normert syntaks	0	6	0 %	100 %

Selv om informant 2 er mer kritisk til uregelrette setningsformer enn informant 1, er også informant 2 nokså positiv til setningene som følger engelsk setningsstruktur, med 75% aksept. Det skulle tilsi at det er flere faktorer som spiller inn på akseptabiliteten enn bare ren engelskkompetanse. Vi vet blant annet at informanten er skoleelev, og at over halvparten av informantene i denne gruppa opplyste at de bruker engelsk mer enn tre ganger i uka, mens >80% opplyste at de i det minste blir utsatt for engelsk flere ganger daglig. Selv om informant 2 ikke eksponeres for engelsk like hyppig som disse, er det samtidig ikke tvil over at språket til språkbrukerne i informantens sosiale omgivelser også påvirker vedkommendes internaliserte språk, ettersom parametrisk språklæring baserer seg på at man replikerer egenskaper i språket fra språkbrukere rundt seg (Lass, 1997:112). Dersom mange av språkbrukerne rundt informanten allerede har assimilert engelske syntakstrekk i sin interne grammatikk, kan det ikke utelukkes at engelsk er den indirekte årsaken til at informant 2 aksepterer setninger som bryter med normert norsk, men det må i så fall bety at trekket om engelsk artikkel er såpass utbredt i vanlig norsk tale, at også språkbrukere som sjelden bruker engelsk kan godta slike strukturer.

5.3.1.3 Sammenlikning

Vi så at informanten som opplyste høy kompetanse i engelsk var langt mer åpen for norske setninger med unormerte forekomster (eller fravær) av artikkel enn informant 2, både når det gjaldt setninger som følger engelsk mønster og ikke. Mens den største differansen mellom informantene var for vurderingene av setningene som verken fulgte norsk eller engelsk grammatikkmønster, er det mest interessante funnet at informanten som oppgav lav engelskkompetanse også viste seg å være nokså positiv til setninger som følger engelsk syntaksmønster i predikasjonen (dette diskuteres videre i 5.4).

5.3.2 Eldre informanter

5.3.2.1 Høy engelskkompetanse (informant 3)

Informanten med høyest engelskkompetanse i den eldre informantgruppen vurderer seg selv til 9 på kompetanseskalaen – den høyeste vurderingen blant alle informantene i denne gruppa – og oppgir både eksponering og bruk av engelsk skriftlig og/eller muntlig flere ganger daglig. Informanten har vurdert setningen i de semantiske kategoriene slik:

27. Tabell, semantisk kategori, informant 3

Vurderinger av uregelrette konstruksjoner for:	Vurderinger, positiv	Vurderinger, negativ	Prosent, positiv	Prosent, negativ
KLASSIFISERENDE predikativ m/artikkel	5	0	100 %	0 %
KLASSIFISERENDE m/artikkel og spesifiserende adjektiv	2	1	66,7 %	33,3 %
IDENTIFISERENDE predikativ m/artikkel	0	1	0 %	100 %
KARAKTERISERENDE predikativ u/artikkel	1	4	20 %	80 %

Vi ser at informanten vurderer alle klassifiserende predikasjoner med artikkel positivt, og at bare én forekomst av klassifiserende predikasjon med spesifiserende adjektiv er vurdert negativt. Til sammen vurderer informanten altså 87,5% av setningene som er korrekt etter normativ engelsk positivt (tabell 28):

28. Tabell, engelsk grammatikk, informant 3

	Vurderinger, positiv	Vurderinger, negativ	Prosent, positiv	Prosent, negativ
Setninger med engelsk normert syntaks	7	1	87,5 %	12,5 %
Setninger uten engelsk normert syntaks	1	5	16,7 %	83,3 %

I tillegg til at informanten bare har avvist én av setningene som følger engelsk syntaks, er det motsatte sant for setninger som ikke følger strukturene til noen av språkene, hvor det bare var én setning som ble godkjent. En nærmere undersøkelse viser at denne setningen var *?han er en konge*. Som vi så i seksjon 5.2.4, er det sannsynlig at denne positive vurderingen kommer av at informanten har lest *konge* som en nomenfrase. Dette er det faktisk også mulig å teste, og en kort sjekk viser at informanten har vurdert setningen *hun er konge* negativt, som bekrefter en substantivistisk tolkning av ordet. Ved en slik lesning vil konstruksjonen *?han er en konge* være riktig konstruert etter normert engelsk syntaks, som er et godt tegn på at dette syntaksmønsteret er blitt internalisert i denne informantens grammatikkforråd.

5.3.2.2 Lav engelskkompetanse (informant 4)

Informant 4 er informanten som vurderer seg selv lavest i engelskkompetanse av informantene i den eldre gruppen. Hen vurderer seg selv til 4 på skalaen, og rapporterer både bruk og eksponering for engelsk 1-3 ganger per måned.

29. Tabell, semantisk kategori, informant 4

Vurderinger av uregelrette konstruksjoner for:	Vurderinger, positiv	Vurderinger, negativ	Prosent, positiv	Prosent, negativ
KLASSIFISERENDE predikativ m/artikkel	3	2	60 %	40 %
KLASSIFISERENDE m/artikkel og spesifiserende adjektiv	2	1	66,7 %	33,3 %
IDENTIFISERENDE predikativ m/artikkel	0	1	0 %	100 %
KARAKTERISERENDE predikativ u/artikkel	0	5	0 %	100 %

Tabell 29 viser at informanten er mer kritisk til engelske predikativskonstruksjoner enn informant 3, med en akseptrate på 60% for klassifiserende predikativ med artikkel og 66,7% for klassifiserende predikativ med spesifiserende adjektiv. Vi kan også se at informant 4 har avvist alle setninger som ikke følger engelsk normert grammatikk (slik som informant 2) i tabell 30:

30. Tabell, engelsk grammatikk, informant 4

	Vurderinger, positiv	Vurderinger, negativ	Prosent, positiv	Prosent, negativ
Setninger med engelsk normert syntaks	5	3	62,5 %	37,5 %
Setninger uten engelsk normert syntaks	0	6	0 %	100 %

Informanten er altså langt mer kritisk enn informant 3, både når det gjelder setninger som er riktige og uriktige etter engelsk grammatikk.

5.3.2.3 Sammenlikning

Dataen viser at informanten som oppgav lavest engelskkunnskap i den eldre gruppen (informant 4) var mindre mottakelig for setninger som ikke følge norske normerte språkregler. Informanten avviste ikke bare flere av setningene som følger engelsk språkstruktur enn informant 3, men også alle setningene som var ugrammatikalske etter engelsk. Det viste seg også at informant 3 godkjente *ja, han er en konge* mens informant 4 avviste den, som antyder at informant 3 var mer mottakelig til å tolke *konge* som substantiv enn informant 4.

5.3.3 Konklusjon, enkeltinformanter

Målet med seksjon 5.3 var å se om det er mulig å finne korrelasjoner mellom eksponering for engelsk og hvordan aksept av setninger som følger engelske predikasjonsregler. Dataresultatet viste at begge de "engelsksvake" informantene var mer kritiske til setninger som ikke følger normert norsk enn de engelskkyndige. Dette gjaldt både for setningene som fulgte og brøt med normert engelsk. Informantene med lite eksponering for engelsk var de eneste informantene som avviste *alle* setningene med en predikativkonstruksjon som bryter med både normert norsk og engelsk syntaks. Disse informantene var også mer kritisk til setningen med engelsk oppbygging enn de engelskkyndige. For å si dette mer i klartekst, viste det seg altså at informantene som brukte engelsk ofte i begge gruppene, også var mer positivt innstilt til setninger som brukte artikkel etter engelsk mønster. Siden vi finner dette samme mønsteret hos begge informantgruppene, tyder det på at økt bruk av engelsk er en faktor som er knyttet til bredere aksept for setningskonstruksjoner med artikkel etter engelsk mønster i norsk.

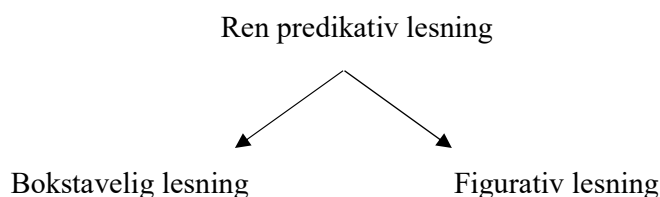
5.4 Analyse av semantisk konstruksjon

Siden begge informantgruppene var positive til setninger med engelsk artikkel, må det også være egenskaper i språket som tillater at predikasjoner kan få en utstrakt bruk av artikkel uten at setningen mister meningsinnhold. Som vi husker fra seksjon 2.1 foreslår Bowers (1993) at det er en *egen syntaktisk projeksjon* (PrP) som står for meningsrelasjonen mellom predikasjonen og basen. Eide (1998) bygger på dette, og anser kopula som en semantisk realisering av denne projeksjonen. Siden det faktisk er *predikasjonsoperatoren og kopula* som forankrer relasjonen mellom predikasjonen og basen i normativ norsk, ser vi at det faktiske meningsinnholdet i ubestemte artikler i predikasjoner allerede må være veldig lite, selv om de altså representerer en betydningsdifferensierende rolle i normativ norsk. I tillegg husker vi at Eide (1998) gir kopulaverbet *være* forskjellige lesninger som bestemmer hvordan egenskapen denotert i predikasjonen vil overføres til subjektet.

Av Eides kopulalesninger er det den rene predikative lesningen som er mest relevant for denne studien. Den oppretter det Eide kaller en *basal være-relasjon* (1998:39) mellom subjektet og predikatet. Gjennom *dynamisk komposisjonalitet* vil kopulaverbet få tilført noe av sin mening fra sine konstituentene (1998:37), men siden kopulaverbet i seg selv er en nesten semantisk tom representasjon av predikasjonsoperatoren, mener Eide at vi bør "anta at komplementfrasens bidrag til verbets betydning [...] er heller lite" (1998:39). Eide argumenterer altså for at kopulakomplementet (som er hvor den ubestemte artikkelen vil realiseres) påvirker relasjonen mellom subjektet og predikatet veldig lite. Komplementet kan

styre kopulalesningen i retning spatial-, identitets-, eller ren predikativ lesning, men det må være *andre* semantiske egenskaper i komplementet enn artikkelen som veier tyngst her – dette kan vi se vet at identifiserende predikativ (som vi husker alltid skal stå uten artikkel) ofte vil falle inn under identitetslesningen av kopula; men *ikke alltid* (se seksjon 2.3.3.3), noe som viser at artikkelen i seg selv ikke er avgjørende for hvordan predikasjonen leses.

Et annet argument for at artikkelens egenbetydning ikke må være styrende for den semantiske relasjonen mellom predikasjon og base, finner vi i Bouchards Principle of Full Identification (1995). Prinsippet krever at alle fonetisk realiserte elementer i en setning må identifisere et semantisk element. Det må bety at for informantene som aksepterte artikler etter engelsk mønster, må det semantiske innholdet i artikkelen være noe annet enn å avgjøre predikatsforholdet (jeg diskuterer aspekter ved artikkelens videre i 5.4.1). Gjennom Bouchards semantiske meningsstruktur husker vi at Situational semantics styrer meningsdannelsen, ved at vi gir språkuttrykk meningsinnhold gjennom kontekst og vår kunnskap om verden (Bouchard, 1995; Åfarli & Eide, 2000:28). Vi kan også se på Eides *predikative lesning* av kopulaverbet i lys av dette. Jeg vil foreslå at denne lesningen kan gi én av *to mulige* predikasjonsrelasjoner. De to aspektene baseres på om egenskapsoverføringen er bokstavelig (*klassifiserende* eller *identifiserende* predikativ) eller figurativ (*karakteriserende* predikativ). Hvilken av disse relasjonene som brukes blir styrt av Situational Semantics, og er uavhengige av syntaktisk synlige elementer.



Det er altså kontekst og kunnskap om verden som styrer om innholdet i predikasjonen knyttes bokstavelig eller figurativt til subjektet. Eide rører også ved denne tanken (se seksjon 2.2), ved å legge til grunn at kontekst og kunnskap om verden er med å definere det dynamiske innholdet til kopulaverbet, og dermed også relasjonen mellom predikat og subjekt (1998:41).

Som vi husker skildrer Eide også at egenmeningen til kopulakomplementet er med på å forme meningsrelasjonen i predikasjonen. Mange substantiv vil så å si alltid bare kunne tolkes bokstavelig eller figurativt (Halmøy, 2001). Dette vil henholdsvis være uttrykk som ikke har underliggende karakteristiske egenskaper som er lett tilgjengelige for å overføre figurativt til et menneskelig subjekt (som yrket *tannlegeseekretær*), eller egenskaper som et menneskelig

subjekt umulig kan ha på en bokstavelig måte (som *perle*). Imidlertid vet vi at det også er mange uttrykk som kan tolkes på begge måter (som *klovn*). En forenkling av den uttrykte egenmeningen i kopulakomplementet og relasjonen det har til spesifikatoren, gjennom at artikkelens semantiske betydningsinnhold nøytraliseres bør likevel være uproblematisk. Det vil være svært sjelden at situasjonssemantikken kan åpne for en predikasjon kan tolkes *både* som klassifiserende og karakteriserende – som regel vil konteksten alene utelukke den ene av mulighetene. For eksempel vil det være tydelig for de fleste om uttrykket *geni* blir ment for å denotere noen som er unektelig eksepsjonelt begavet eller ikke, uavhengig om det står med artikkel eller ikke.

5.4.1 Hvorfor artikkel?

Nå som jeg har greid ut om hvorfor artikkelens semantiske innhold kan fjernes i predikasjoner uten at egenskapsoverføringen vil miste sitt originale meningsinnhold, skal jeg se nærmere på egenskaper som allerede eksisterer i norsk, som kan forklare hvorfor assimilering av artikkel etter engelsk mønster i den norske grammatikken har vist seg å være enkel for alle informantene og ikke bare de unge med høy eksponering for engelsk, som var spådd i arbeidshypotesen.

Jeg vil undersøke dette med utgangspunkt i funnet om at informantene er positive til at en ekstra artikkel er lagt til predikasjoner – men *ikke* at den er tatt bort, på tross av at artikkelen ikke ser ut til å bære et semantisk meningsdifferensierende innhold for mange. Selv om det ikke bør være tvil i at språkmøtet mellom norsk og engelsk har vært en katalysator som har stimulert til utvidet bruk av artikkel (på grunn av at informantene med høyere engelskeksponering også er mer positive til denne typen konstruksjoner), vi vet også at det allerede fins flere tilfeller i normativ norsk hvor ubestemt artikkel realiseres, selv om predikasjonen er klassifiserende. Vi så i seksjon 2.3.4.5 at artikkelens betydningsdifferensierende rolle kun er gjeldende for setninger hvor subjektet har det semantiske trekket [+human]. For subjekt med trekket [-human] vil artikkelen alltid realiseres, uavhengig av hvordan egenskapene i predikasjonen vil tolkes. Det må bety at selv konservative norske språkbrukere allerede er kjent med at predikasjonslesningen må forstås i sammenheng med konteksten uavhengig om artikkelen er syntaktisk realisert eller ei. I så måte kan man også argumentere for at det ikke er artikkelen i seg selv som har endret mening, men de syntaktiske særreglene til subjekt med trekket [+human]. Dette vil også være med å forklare hvorfor informantene ikke aksepterer setninger hvor artikkelen har blitt fjernet.

Et annet trekk i norsk som kan være med å forklare hvorfor realisert artikkel er mer akseptert enn fravær er at norsk har *dobbelt bestemthet*, hvor vi har determinativene *den* eller

*denne*⁴⁶ foran et substantiv som allerede er i bestemt form (Kulbrandstad, 2005:143). Som et eksempel på dette har vi "Klovnen klemte *den røde nesen*". Imidlertid har det første determinativet i denne setningen ingen semantisk vektning, siden substantivet i seg selv allerede er determinert. Norske språkbrukere er derfor vant med å realisere determinerende artikler foran substantiv som ikke har tilskrevet mening.

5.5 Drøfting, engelsk eller forenkling av norsk

Arbeidshypotesen for oppgaven tok som utgangspunkt i at språkendringen jeg har studert er forårsaket av språkkontakt mellom norsk og engelsk. Imidlertid har datafunnene vist at både informanter med lav eksponering til engelsk så vel som de med høyeksponering er positive til artikkel etter engelsk mønster, både i yngre og eldre alder (dog i varierende grad). Blant annet fant jeg at begge enkeltinformantene med lav engelskkompetanse og -eksponering som ble valgt ut av de to informantgruppene ikke avviste setningene som fulgte engelsk mønster. At vi finner det samme mønsteret for begge disse informantene, tyder på at det kan være andre faktorer enn engelskpåvirkning som står bak de positive vurderingene av disse setningene.

Tidligere i teksten har vi sett at jeg teoretiserer at det også er trekk i normativ norsk som åpner for denne typen setninger, og at språkendringen kan være snakk om en *forenkling* av norsk, heller enn en ren assimilering av et engelsk språkmønster. Denne forenklingen kan være basert på at den semantiske vektingen av ubestemt artikkel blir gjort på samme måte som den determineringsartikkelen i vanlige norske nomenfraser med dobbel bestemthet, som vil si at den mister sin betydningsdifferensierende funksjon. Det kan også tenkes at det er snakk om at særregler for predikasjoner hvor predikasjonsbasen har det semantiske trekket [+human] blir svekket, og at språkbrukerne bruker den ubestemte artikkelen i predikasjoner på lik linje som de ville gjort dersom subjektet denoterte noe ikke-menneskelig eller var referensielt *det*.

Jeg vil imidlertid konkludere med at selv om en forenkling av eksisterende norske språktrekk sannsynligvis er del av språkendringen som er undersøkt, må også språkkontakten med engelsk være en medvirkende faktor. Dette kan vi se ettersom det er et gjennomgående mønster i dataen at informantene med høy eksponering for engelsk også er mer åpne til setninger etter engelsk mønster, enten det er snakk om hele den yngre gruppen sammenliknet med den eldre, eller om det er enkeltinformanter med lav versus høy engelskeksponering i samme gruppe.

⁴⁶ *Det/dette* i intetkjønn eller *de/disse* i flertall.

6 AVSLUTTENDE BEMERKNINGER

I denne studien har jeg undersøkt om norske språkbrukere er positive til predikasjonskonstruksjoner som følger et engelsk språkmønster. For å svare på dette har jeg primært brukt akseptabilitetsvurderinger av slike setninger mellom to ulike generasjoner av språkbrukere, men jeg har også undersøkt akseptabilitetsforskjeller mellom enkeltinformanter i hver av generasjonene som opplyste henholdsvis høy og lav engelskkompetanse/-eksponering. Det viste seg at både informantene som opplyste høy og lav engelskeksponering, i begge aldersgruppene, var positive til predikasjoner med artikler etter engelsk mønster, men at informantene som opplyste høy eksponering var noe mer mottakelig for slike setninger enn de med lav eksponering. Begge informantgruppene var også kritiske til predikasjoner ikke fulgte etablerte mønster i normert engelsk eller norsk. Det at alle enkeltinformantene som ble tatt ut for nærmere granskning var positive til setningsforslag etter engelsk mønster, enten de oppgav høy eller lav kompetanse engelsk, tyder på at det ikke *bare* er økt språkkontakt mellom norsk og engelsk i nyere tid som er årsaken til at slike setninger blir vurdert positivt; det må også foreligge eksisterende egenskaper i normativ norsk som gjør det enkelt for selv erfarne språkbrukere å bruke og forstå artikkel etter engelsk mønster.

For å underbygge denne påstanden la jeg fram at det allerede fins mange tilfeller hvor artikkelens semantiske innhold i predikasjoner er nærmest tomt i normert norsk, for eksempel hvor subjektet ikke har trekket [+human], eller er et referensielt *det*. I tillegg har norsk også dobbel bestemthet, som viser at norske språkbrukere er vant med setninger med determinerende artikler som ikke har semantisk vektning. Vi har også sett at setningens kontekst er viktigere for hvordan predikasjonens semantiske innhold leses, enn om det er realisert artikkel eller ikke. Det er altså ikke usannsynlig at den funne språkendringen rett og slett er en *forenkling av eksisterende språkmønster* i normert norsk (som i sin tur godt kan være framkalt av økt språkkontakt med engelsk). Sannsynligvis er det altså snakk om en blanding av flere faktorer som er årsak til den høye akseptraten for setninger med engelsk artikkel, og ikke *bare* engelsk språkkontakt.

Gjennomføringen av studien har imidlertid ikke vært en enkel affære, og erfaringen jeg har fått gjennom arbeidet gjør at er det flere aspekter jeg ville gjort annerledes i retrospekt. For eksempel ville jeg fokusert enda mer på de rene språkformuleringer i pilotstudiene, for å finjustere kontekster og setninger i spørreskjemaet. Knyttet til dette, ville jeg også erstattet *konge* som adjektiv i spørreskjemaet med et mer kjønnsnøytralt uttrykk, for å sikre at setningene i spørreskjemaet har de samme semantiske verdiene for begge informantgruppene. Det samme

gjelder for uttrykket *kapitalist*. Det kunne også være hensiktsmessig å lete etter pilotinformanter som også var enda litt lenger opp i årene, for å sikre at også de aller eldste informantene brukt i datainnhentingene forstår setningene riktig. En annen svakhet med gjennomførelsen er tiden spørreskjemaet hadde ute i felten. Dette aspektet var riktignok i stor grad utenfor min kontroll, men om jeg hadde visst på forhånd at behandlingstiden hos NSD for søknader om spørreskjema for informanter under 18 år kom til å ta en hel måned, ville jeg anstrengt meg mer for å få spørreskjemaet ferdig tidligere. Dermed kunne spørreskjemaet fått være ute i felten så lenge som først tilsiktet.

I tillegg til disse faktorene, har også formatet på oppgaven ført med seg begrensninger. Den mest åpenbare er studiens omfang, ikke bare angående tiden til rådighet for gjennomførelse, men også tilgjengelig plass. Gitt mer tid kunne jeg hentet inn- og bearbeidet data fra langt flere informanter, som ville økt dataresultatets generelle representativitet for norsk slik det brukes av språkbrukerne. Da ville jeg også kunne fokusere på å få tak i informanter fra andre deler av landet, for å sikre at flere språkvarieteter ville blitt representert i akseptabilitetsdataen. Dette gjelder spesielt for den yngre gruppen, som vi husker består av elever i videregående skoler i Trondheimsområdet. Det ville også vært interessant å skille ut vurderinger fra informanter med ulik sosioøkonomisk status, for å si noe om det sosiale aspektet med språkendringen. En større studie burde også fokusere på å undersøke informanter med lav engelskkompetanse, men som likevel har en høy eksponering for engelsk til daglig, for å kunne gi en bedre årsakssammenheng mellom disse og aksept av setninger med artikkel etter engelsk mønster. Jeg ville også benyttet meg av flere metoder for datainnsamlingen, i tillegg til akseptabilitetsvurderingene. På grunn av metoden som ble brukt i studien, er den ikke veldig godt egnet til å si noe om språkbrukerne *foretrekker* artikkel brukt etter norsk eller engelsk mønster. Vi vet bare at informantene godkjenner predikasjoner etter begge mønstrene (men basert på at predikasjoner etter det norske mønsteret stort sett får en litt høyere akseptrate enn det engelske, tyder det på at språkbrukerne fremdeles foretrekker artikler etter norsk mønster). Spesielt ville jeg testet informantene med rangeringsoppgaver, hvor de ville fått flere ulike setninger for samme kontekst og skulle rangere disse setningene etter hvilke de foretrekker. Jeg skulle også gjerne gjennomført kvalitative oppfølgingsintervjuer med et utvalg av informantene som gjennomførte spørreskjemaet, som foreslått av Sollid (2005:105).

Den engelske språkpåvirkningen av norske predikasjonsmønstre er utvilsomt et emne som bør forskes videre på, og som ikke ender med denne oppgaven. Sundes undersøkelse av engelske konstruksjoner i norsk, fant at språkbrukerne med høy engelskkompetanse har en tendens til å gi en lavere akseptrate for setninger etter engelsk mønster (Sunde, kommer). Denne

studien så riktignok på setninger som følger mønster fra mer faste engelske uttrykk i motsetning til et enkelt semantisk trekk, som jeg har studert her. Relasjonen mellom engelskkompetanse/-eksponering og aksept av norske setninger med engelsk mønster er altså et fenomen som bør studeres videre, selv om det altså ikke bør være tvil (selv etter denne begrensede studien) om at setninger med artikkel etter engelsk mønster er setningskonstruksjoner som i stor grad blir akseptert av norske språkbrukere. Det kunne også vært interessant å undersøke om bilingvale informanter vurderer setninger med artikkel etter engelsk mønster annerledes enn informanter med bare norsk som morsmål.

7 LITTERATUR

- Berkov, V. (1981). "Noen bemerkninger om artikkel ved predikativ i norsk" *Maal og Minne*: s. 210-216.
- Birdsong, D. (1989). *Metalinguistic performance and interlinguistic competence*. Springer-Verlag: New York.
- Borthen, K. (2003). *Norwegian bare singulars*, (Doktorgradsavhandling). Det Humanistiske Fakultet, Department of language and communication studies. NTNU: Trondheim.
- Botha, R. F. (1981). *The justification of linguistic hypothesis: A study of nondemonstrative inference in transformational grammar*. The Hague: Mouton
- Bouchard, D. (1995). *The Semantics of Syntax: A minimalist approach to grammar*. University Chicago Press: Chicago.
- Bowers, J. (1993). "The Syntax of Predication" *Linguistic Inquiry* 24:4 591-656
- Busterud, G. (2014). *Anaforiske bindingskonstruksjoner i norsk som andrespråk*, (Doktorgradsavhandling), Det Humanistiske Fakultet, Institutt for språk og litteratur. NTNU: Trondheim.
- Chaudron, C. (1983). "Research on metalinguistic judgements: A review of theory, methods and results" *Language Learning* 33(3): s. 343-377.
- Chicheira, G. & Turner, R. (1988). "Semantics and Property Theory". *Linguistics and Philosophy* 11:261-302
- Eide, K. M. (1996). *Som-predikativ*, (Hovedoppgave). Det Humanistiske Fakultet, Institutt for nordistikk og litteraturvitenskap. NTNU: Trondheim.
- Eide, K. M. (1998). "Kopulapartikler og dynamisk komposisjonalitet" MONS 7, Faarlund, J.T., Mælum, B., Nordgård, T. (red.), Novus Forlag: Oslo.
- Eide, K. M. & Åfarli, T. A. (1999). "The Syntactic disguises of the predication operator" *Studia Linguistica* 53(2), s. 155-181.
- Faarlund, J. T., Lie, S. & Vannebo, K. I. (1997). *Norsk referansegrammatikk*. Universitetsforlaget: Oslo.
- Halmøy, M. (2001). *En fra eller til: Bestemmelse av nominale predikat*, (Hovedoppgave). Det Humanistiske Fakultet, Institutt for nordistikk og litteraturvitenskap. NTNU: Trondheim.
- Halmøy, M. (2016). *The Norwegian nominal system, a neo-saussurean perspective*, Walter de Gruyter GmbH: Berlin

- Johannessen, J. B. (2003). "Innsamling av språklige data: Informanter, introspeksjon og korpus" i Johannessen, J. B. (Red.), Erlenkamp, S., Faarlund, J. T., Lanza, E. & Vonen, A. M., *På Språkjakt – Problemer og utfordringer i språkvitenskapelig datainnsamling*. Unipub Forlag: Oslo
- Kulbrandstad, L. A. (2005). *Språkets mønstre: Grammatiske begreper og metoder* 3. utgave. Universitetsforlaget: Oslo.
- Kunnskapsdepartementet (2013). *Læreplan i norsk* (NOR1-05), Hentet fra: <https://www.udir.no/kl06/NOR1-05/Hele/Kompetansemaal/kompetansemal-etter-vg3--studieforberedende-utdanningsprogram>
- Labov, W. (1966). *The Social Stratification of English in New York City*. Center for Applied Linguistics: Washington D.C.
- Lass, R. (1997). *Historical linguistics and language change*. Cambridge University Press: Cambridge.
- Longobardi, G. (1994). "Reference and Proper Names: A Theory of N-movement in Syntax and Logical Form". *Linguistics and Philosophy* 25, 609-669.
- Matras, Y. & Sakel, J. (2007). "Investigating the mechanisms of pattern replication in language convergence". *Studies in Language* 31(4). s. 829–865.
- McMahon, A. (1994). *Understanding language change*. Cambridge University Press: Cambridge.
- Nordgård, T. & Åfarli, T. A. (1990). *Generativ Syntaks. Ei innføring via norsk*. Novus Forlag: Oslo.
- Sakel, J. (2007). "Types of loan: matter and pattern" i Matras, Y. & Sakel, J. (Red.), *Grammatical Borrowing in Cross-Linguistic Perspective*, s. 15–29. Mouton de Gruyter: Berlin.
- Schütze, C. T. (2016). *The Empirical Base of Linguistics: Grammaticality judgements and linguistic methodology* (Classics in Linguistics 2). Language Science Press: Berlin.
- Sunde, A. M. (kommer). "Effects on English L2 on Norwegian L1". Manus, ITL, NTNU: Trondheim.
- Sollid, H. (2005). *Språkdannelse og –stabilisering i møtet mellom kvensk og norsk*. Novus Forlag: Oslo.
- Thomason, S. G. (2003). "Contact as Source of Language Change" i Joseph, B. D. & Janda R. D. (red.), *The Handbook of Historical Linguistics* (s. 689-712). Blackwell Publishing: Oxford.

Trudgill, P. (1972). "Sex and Covert Prestige: Linguistic Change in the Urban British English of Norwich", *Language in Society* 1, 179-195.

Western, A. (1921). *Norsk riksmålsgrammatikk*. H. Aschehoug & Co.: Kristiania.

Wittgenstein, L. (1922). *Tractatus Logico-Philosophicus*. Routledge & Kegan Paul LTD.: London

Åfarli, T. & Eide, K. M. (2000) "Subject requirement and predication" *Nordic Journal of Linguistics* 23, 27-48.

8 VEDLEGG



8.1 VEDLEGG 1

Kristin Melum Eide
Institutt for språk og litteratur NTNU

7491 TRONDHEIM

Vår dato: 07.12.2016
Deres ref:

Vår ref: 50926 / 3 / STM

Deres dato:

TILBAKEMELDING PÅ MELDING OM BEHANDLING AV PERSONOPPLYSNINGER

Vi viser til melding om behandling av personopplysninger, mottatt 02.11.2016. Meldingen gjelder prosjektet:

50926 Mapping Norwegian use of the indefinite article in copula predicatives

Behandlingsansvarlig NTNU, ved institusjonens øverste leder

Daglig ansvarlig Kristin Melum Eide

Student Andreas Frøysa Norli

Personvernombudet har vurdert prosjektet, og finner at behandlingen av personopplysninger vil være regulert av § 7-27 i personopplysningsforskriften. Personvernombudet tilrår at prosjektet gjennomføres.

Personvernombudets tilråding forutsetter at prosjektet gjennomføres i tråd med opplysningene gitt i meldeskjemaet, korrespondanse med ombudet, ombudets kommentarer samt personopplysningsloven og helseregisterloven med forskrifter. Behandlingen av personopplysninger kan settes i gang.

Det gjøres oppmerksom på at det skal gis ny melding dersom behandlingen endres i forhold til de opplysninger som ligger til grunn for personvernombudets vurdering.

Endringsmeldinger gis via et eget skjema,

<http://www.nsd.uib.no/personvern/meldeplikt/skjema.html>. Det skal også gis melding etter tre år dersom prosjektet fortsatt pågår. Meldinger skal skje skriftlig til ombudet.

Personvernombudet har lagt ut opplysninger om prosjektet i en offentlig database,

<http://pvo.nsd.no/prosjekt>.

Personvernombudet vil ved prosjektets avslutning, 15.05.2017, rette en henvendelse angående status for behandlingen av personopplysninger.

Vennlig hilsen

Kjersti Haugstvedt

Siri Tenden Myklebust

Kontaktperson: Siri Tenden Myklebust tlf: 55 58 22 68

Vedlegg: Prosjektvurdering

Kopi: Andreas Frøysa Norli afnorli@gmail.com

Dokumentet er elektronisk produsert og godkjent ved NSDs rutiner for elektronisk godkjenning.

Personvernombudet for forskning



Prosjektvurdering - Kommentar

Prosjektnr: 50926

Formålet med undersøkelsen er å undersøke om norsk språk har blitt påvirket av engelsk syntaks, når det gjelder bruk eller ikke-bruk av ubestemt artikkel i predikativ.

Ifølge meldeskjema vil utvalget få skriftlig informasjon og samtykke til deltakelse. Vi vurderer at informasjonsskrivet som vi har fått tilsendt er mangelfullt utformet. Vi gjør oppmerksom på at informasjon til deltakere minst må omfatte:

Hvilken institusjon som er behandlingsansvarlig (NTNU)

Daglig ansvarlig (eventuelt student og veileder) sine kontaktopplysninger

Prosjektets formål og hva opplysningene skal brukes til

At det er frivillig å delta og at man kan trekke seg så lenge studien pågår uten at man må oppgi grunn

Når prosjektet skal avsluttes og hva som skal skje med personopplysningene da; sletting, anonymisering eller videre lagring

Vi ber om at du/dere sender revidert informasjonsskriv til personvernombudet@nsd.no

Når informasjonsskrivet er revidert og sendt til oss, kan dere gå i gang med prosjektet. På nettsidene våre finner du/dere mer informasjon og en veiledende mal for informasjonsskriv: <http://www.nsd.uib.no/personvern/meldeplikt/samtykke.html>

Personvernombudet er enig i at 16-åringene kan samtykke selv i dette prosjektet. Vi vurderer at det er nødvendig at opplysningene hentes fra ungdommene selv, og vi vurderer at omfanget av sensitive opplysninger er lite (se kommentar under). Prosjektet har også kort varighet.

Ettersom elevene blir bedt om å oppgi morsmål annet enn norsk, tar vi høyde for at det kan fremkomme sensitive personopplysninger om etnisitet. Dette er aktuelt dersom en elev oppgir at han/hun har samisk som morsmål.

Personvernombudet legger til grunn at alle data og personopplysninger behandles i tråd med NTNU sine retningslinjer for innsamling og videre behandling av forskningsdata og personopplysninger. Dersom personopplysninger skal sendes elektronisk, bør opplysningene krypteres tilstrekkelig.

Forventet prosjektslutt er 15.05.2017. Ifølge prosjektmeldingen skal innsamlede opplysninger da anonymiseres. Anonymisering innebærer å bearbeide datamaterialet slik at ingen enkeltpersoner kan gjenkjennes. Det gjøres ved å:

slette direkte personopplysninger (som navn/koblingsnøkkel)
slette/omskrive indirekte personopplysninger (identifiserende sammenstilling av
bakgrunnsopplysninger somf.eks. bosted/skole, alder og kjønn)

8.2 VEDLEGG 2

INTRODUKSJON TIL SPØRRELISTE

I denne undersøkelsen vil du få presentert ulike setninger, som skal rangeres som gode eller dårlige på en firedelt skala. Det er kun setningene i *kursiv* som skal vurderes. Ta høyde for både setningens **form** og **innhold** i din vurdering.

Hver setning er satt i en kontekst. Dersom du syns innholdet i *kursivsetningen* bryter med det som står i kontekstsetningen, bør dette ha betydning for vurderingen din. Eksempel på en slik dårlig sammenheng kan være:

«Torstein lånte fem tallerkener av tanten sin. *Dessverre mista han den ned trappa.*»

Skalaen er:

Perfekt: Dette kan jeg selv godt si.

Akseptabel: Jeg ville ikke sagt det slik selv, men ville ikke stusset på om andre hadde sagt det.

Nokså feil: Her er det noe som skurrer.

Feil: Dette er ikke riktig norsk.

Det er **ikke** meningen at du skal sammenlikne setninger. Setninger som virker like kan få samme vurdering dersom du syns begge er gode.

Et eksempel på dette kan være «*Årsaken til opptøyene var karikaturene i avisa*» og «*Fattigdom og sult var årsaken til opprørene*». Syns du begge disse formuleringene er gode, bør dette komme til uttrykk i vurderingen din.

Dette er ikke en test på dine språkevner, og det er ingen riktige eller gale svar på noen av setningene.

Estimert tid på gjennomførelse av undersøkelsen er 12-15 minutter.

Takk for at du deltar!

8.3 VEDLEGG 3

Hvor gammel er du? _____

Hvilken utdanning har du fullført?

Ingen	Grunnskole	Videregående, yrkesfag	Videregående, studiespesialisering	Høyere utdanning

På en skala fra 1 til 10, hvor god i engelsk mener du selv at du er?

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Omtrent hvor gammel var du da du begynte å lære engelsk? _____

Hvor ofte leser eller hører du engelsk?

Aldri	Mindre enn en gang i måneden	1-3 ganger i måneden	1-2 ganger i uka	3-7 ganger i uka	Flere ganger om dagen

Hvor ofte bruker du selv engelsk (kan være skriftlig og/eller muntlig)?

Aldri	Mindre enn en gang i måneden	1-3 ganger i måneden	1-2 ganger i uka	3-7 ganger i uka	Flere ganger om dagen

Har du et annet **morsmål** enn norsk, eller snakker du andre språk enn norsk og engelsk **flytende**?

Ja	Nei

Hvis ja, hvilke(t): _____

Hvis ja, hvor ofte bruker du dette/disse språkene (kan være skriftlig og/eller muntlig)?

Aldri	Mindre enn en gang i måneden	1-3 ganger i måneden	1-2 ganger i uka	3-7 ganger i uka	Flere ganger om dagen

1. Johanne har kjøpt en ny telefon.
Telefonen ble kjøpt av Johanne.

Feil	Nokså feil	Akseptabel	Perfekt

2. Hunden løp til gangen da eieren kom hjem.
Eieren hunden til løpende gang.

Feil	Nokså feil	Akseptabel	Perfekt

3. I India betaler man med rupier.
Morten kjøpte krydder for 1,2 euro per gram.

Feil	Nokså feil	Akseptabel	Perfekt

4. James er den morsomste av de voksne som jobber på barnehjemmet.
Han er et stort lyspunkt for mange av barna i løpet av dagen.

Feil	Nokså feil	Akseptabel	Perfekt

5. Julius er den tøffeste vokalisten i norsk rock!
Ja, han er en konge!

Feil	Nokså feil	Akseptabel	Perfekt

6. Mange mener at mobiltelefoner hindrer oss i å være sosiale.
Jon uenig er dette.

Feil	Nokså feil	Akseptabel	Perfekt

7. Raj er følger av Tibets største religion.
Raj er en buddhist.

Feil	Nokså feil	Akseptabel	Perfekt

8. Herr Thoresen er imponert av Fru Eidsvolls gode idéer.
Fru Eidsvoll, De er en ekte perle!

Feil	Nokså feil	Akseptabel	Perfekt

9. Tom fikk beskjed av naboen om å skru ned lyden på anlegget.
Tom måtte ville bare høre på musikkene.

Feil	Nokså feil	Akseptabel	Perfekt

10. Dag er kontorets moromann. Alle liker Dag fordi han er så morsom.
Han er klovn.

Feil	Nokså feil	Akseptabel	Perfekt

11. Francis er født og oppvokst i Marseille.

Frans er stolt av at han er en franskmann.

Feil	Nokså feil	Akseptabel	Perfekt

12. Ingen liker kaffe bedre enn Karianne. Den beste kaffen er helt svart mener hun.

Ingen kaffe som er god har i sukker.

Feil	Nokså feil	Akseptabel	Perfekt

13. Anne jobber som sjefspedagog på Hakkespetten Barneskole.

På Hakkespetten skole er Anne en pedagogisk ansvarlig.

Feil	Nokså feil	Akseptabel	Perfekt

14. Johan trener ofte på 3T.

Han er sterk mann.

Feil	Nokså feil	Akseptabel	Perfekt

15. Sofie er født i Trondheim.

Det er tydelig at Sofie er selvsikker trønder.

Feil	Nokså feil	Akseptabel	Perfekt

16. Frida holder alltid de beste festene.

Ja, hun er konge!

Feil	Nokså feil	Akseptabel	Perfekt

17. Gamle biler trenger mye vedlikehold.

Det er viktig for eksempel å ofte bytte olje.

Feil	Nokså feil	Akseptabel	Perfekt

18. Richard er medlem av Leger Uten Grenser.

Richard er en barmhjertig samaritan.

Feil	Nokså feil	Akseptabel	Perfekt

19. Fredrik bærer all bagasjen opp til hytta på egen hånd.

Torstein kommenterer at Fredrik er skikkelig pakkesel.

Feil	Nokså feil	Akseptabel	Perfekt

20. Hanne har en kjæreste som heter Vera.

De som kjenner Hanne vet at hun er åpen homofil.

Feil	Nokså feil	Akseptabel	Perfekt

21. Trine liker musikk, og spiller trompet.

Trompeten spiller hun hver kveld ivrig.

Feil	Nokså feil	Akseptabel	Perfekt

22. Hver søndag er Frans å finne i kirka.

Det er viktig for Frans å være der fordi han er katolikk.

Feil	Nokså feil	Akseptabel	Perfekt

23. Det er en gammel mann i bygda som alltid går rundt i byen for å se på jentene.

De fleste jentene mener at han er en gris.

Feil	Nokså feil	Akseptabel	Perfekt

24. Tony har blitt anklaget for å ha tilknytning til mafiaen.

Tony hyrte inn noen kjenninger som kunne ta seg av anklagerne på en ryddig måte.

Feil	Nokså feil	Akseptabel	Perfekt

25. Asbjørn er lærer på Katedralskolen. Alle elevene syns han er skikkelig streng.

Asbjørn er slavedriver.

Feil	Nokså feil	Akseptabel	Perfekt

26. Piraten kunne ikke klatre opp masta.

Hun hadde knekt trebeinet.

Feil	Nokså feil	Akseptabel	Perfekt

27. Kompisene til Karl gjør narr av at han ikke har skjeggvekst.

De sier at ansiktet til Karl er glatt baby rumpe.

Feil	Nokså feil	Akseptabel	Perfekt

28. Når man skal søke jobb er det viktig at man kan dokumentere at man er kyndig.

Heldigvis kan Tobias bevise at han er en faglært gullsmed.

Feil	Nokså feil	Akseptabel	Perfekt

29. Alex kommer fra England.

Karianne tror at han liker te fordi han er en brite.

Feil	Nokså feil	Akseptabel	Perfekt

30. Permen min er ødelagt.

Den ble faltet i gulvet.

Feil	Nokså feil	Akseptabel	Perfekt

31. Klara er en skikkelig muskelbunt og liker å sloss.
Jentene syns Klara er mann.

Feil	Nokså feil	Akseptabel	Perfekt

32. Hannah har fått seg en jobb som ikke mange vet hva er.
Nylig ble det klart at Hannah er en jordskiftetekniker.

Feil	Nokså feil	Akseptabel	Perfekt

33. Henning syns dyrevelferd er veldig viktig, og han spiser ikke ting som kommer fra dyr.
Henning er veganer.

Feil	Nokså feil	Akseptabel	Perfekt

34. Andrea sang alltid i dusjen før, men etter at kjæresten klagde sluttet hun helt med det.
Andrea er tidligere sangfugl.

Feil	Nokså feil	Akseptabel	Perfekt

35. Zombier har råtne hjerner.
Gjør at de er dumme.

Feil	Nokså feil	Akseptabel	Perfekt

36. I år ble Michel valgt til å være Brasils president..
Frem til 2019 er Michel president i Brasil.

Feil	Nokså feil	Akseptabel	Perfekt

37. Robbie følte han måtte slutte å jobbe som fotballdommer.
Han ble truet i SMS.

Feil	Nokså feil	Akseptabel	Perfekt

38. Jakob liker maskara, og farger håret sitt ofte. Noen gutter mobber ham ofte.
Guttene sier at han er ei jente.

Feil	Nokså feil	Akseptabel	Perfekt

39. Antonio er velkjent i vinmiljøet for sin kunnskap om italiensk vin.
Blant vinentusiastene er det kjent at Antonio er en selvlært vinkjenner.

Feil	Nokså feil	Akseptabel	Perfekt

40. Ronald har blitt oppdratt av liberale foreldre, og han har utdannet seg til revisor.
Foreldrene til Ronald vet at han er en iherdig kapitalist.

Feil	Nokså feil	Akseptabel	Perfekt

41. På den andre siden har vi Filip. Han er en del av arbeiderklassen.

Mener at kommunismen er den beste ideologien.

Feil	Nokså feil	Akseptabel	Perfekt

42. Herbert har fått æren av å være medlem av klubbstyret på livstid.

Herbert er livsvarig medlem av styret.

Feil	Nokså feil	Akseptabel	Perfekt

43. Volvo selger sikre biler. De sier selv at sikkerhet ikke er et valg.

Det er deres DNA.

Feil	Nokså feil	Akseptabel	Perfekt

44. Butterbumps jobber på Sirkus Tyrello.

Butterbumps er klovn på Sirkus Tyrello.

Feil	Nokså feil	Akseptabel	Perfekt

45. Javier er kjendis blant de unge.

Mange eldre luret hvorfor på Javier er en berømt.

Feil	Nokså feil	Akseptabel	Perfekt

46. Mange mener at norsk er det kjedeligste faget i skolen.

Jeg synes det er gressklipper.

Feil	Nokså feil	Akseptabel	Perfekt

47. FrP skal snart avholde landsmøte, og Per har søkt om innpass.

Ettersom Per er innvalgt politiker for FrP er det viktig for ham å få være med.

Feil	Nokså feil	Akseptabel	Perfekt

48. Brian er en kristen mann som vet å ta seg en ekstra godbit i ny og ne.

Fordi han spiser litt for mye er Brian en tjukk protestant.

Feil	Nokså feil	Akseptabel	Perfekt

49. Ingvild er ikke fornøyd med den nye telefonen hun kjøpte.

Tomt batteriet etter timers bruk bare noen går.

Feil	Nokså feil	Akseptabel	Perfekt

50. I forrige måned signerte William en kontrakt med ny fotballklubb, og nå skal han til Premier League!

William er god fotballspiller.

Feil	Nokså feil	Akseptabel	Perfekt

51. Ole er sikker på at Marta pønsker på noe bak ryggen hans.
Ole syns Marta er gåte.

Feil	Nokså feil	Akseptabel	Perfekt

52. Antonov har nettopp flyttet til nabolaget fra Moskva. Naboene syns har er nokså rar.
Det er ingen hemmelighet at Antonov er en russisk skru.

Feil	Nokså feil	Akseptabel	Perfekt

53. I det gamle Roma var det vanlig at rike gikk med toga.
Togaen er kjent også for festantrekk blant studenter i dag.

Feil	Nokså feil	Akseptabel	Perfekt

54. Sigrid har blitt 18 år, og skal kjøpe kjole for anledningen.
Det er viktig for henne å vise fram at hun er kvinne.

Feil	Nokså feil	Akseptabel	Perfekt

55. Stefan er statsministeren i Sverige.
Stefan er en politisk engasjert svenske.

Feil	Nokså feil	Akseptabel	Perfekt

56. Stefan er lederen av Sveriges socialdemokratiske arbeiderparti.
Det betyr at han er en sosialdemokrat.

Feil	Nokså feil	Akseptabel	Perfekt

57. Jeg knuste vinglasset i går.
Fra av nå må vin drikkes fra kaffekopp.

Feil	Nokså feil	Akseptabel	Perfekt

58. Martin er medlem av flere litteraturklubber.
At Martin er en nerdete gutt er noe alle vet.

Feil	Nokså feil	Akseptabel	Perfekt

59. Tusjen kommer sikkert til å tørke ut snart.
Den har mistet hetta som skal være på.

Feil	Nokså feil	Akseptabel	Perfekt

60. Klara er den snilleste ungen i søskenflokk.
Bestemor syns Klara er engel.

Feil	Nokså feil	Akseptabel	Perfekt

61. Rafael er en viktig spiller på 2. divisjonslaget Korså Ballklubb.

Rafael er en kaptein på laget.

Feil	Nokså feil	Akseptabel	Perfekt

9 RELEVANS FOR LEKTORYRKET

Dette masterarbeidet har gitt mye erfaring og innsikt som er relevant for lektoryrket på flere måter. Som lærer er man i kontakt med yngre språkbrukere hver dag, og i så måte er kunnskap om ulikheter og mellom eldre og yngre språkbrukere gjennom endringer i talemålet et godt verktøy å ha i den pedagogiske verktøykassen. I den pedagogiske praksisperioden erfarte jeg flere av (spesielt de eldre lærerne) var tidvis sterkt kritiske til hvordan elevene deres uttrykte seg muntlig, ikke bare gjennom sjargong blant elevene, men også gjennom generelle uttrykksmåter som den beryktede skj-lyden eller uttrykk som "i forhold til". Arbeidet har vist at språkforskjeller mellom forskjellige aldersgrupper ikke bare et naturlig aspekt ved språkutviklingen, hvor de unge språkbrukerne er språklige innovatører, men også at til og med eldre språkbrukere endrer språket sitt i kanskje større grad enn de selv tror. Som norsklærer er altså konservative kommentarer og rettinger i elevenes skriveprosesser og muntlige uttrykk noe som gjerne bør brukes med måte. En enda viktigere erfaring er at språkutdanning bør fokusere på å framheve forskjellige trekk og mønstre mellom ulike språk for at språkbrukerne bedre skal kunne skille ut semantiske og syntaktiske nyanser mellom disse språkene, og dermed også styrke kompetansen i begge disse språkene.

Kompetansemålene for tredjeklasse videregående bestemmer blant annet at elevene skal "uttrykke seg med et presist og nyansert ordforråd og mestre språklige formkrav" (Kunnskapsdepartementet, 2013). Som lærer er det viktig at jeg selv har høy kompetanse i slike ferdigheter, og denne oppgaven har i stor grad bidratt i min personlige innsikt i norske språklige formkrav. En mer indirekte erfaring av denne oppgaven er også at jeg har ervervet meg grundig skriveerfaring, ikke bare i det å produsere større tekster, men også læringsutbytte av forskende skriving og læring gjennom skriveprosesser.

10 SAMMENDRAG

I denne oppgaven undersøkte jeg om norske språkbrukere oppfatter forskjeller mellom predikasjoner som følger bruk av ubestemt artikkel etter norsk eller engelsk mønster. For å teste dette har jeg gjennomført en mindre kvantitativ studie basert på akseptabilitetsvurderinger av setninger med predikasjoner etter norsk og engelsk mønstre, samt predikasjoner som bryter med begge. Informantene jeg bruker for å undersøke dette, er fordelt over to ulike aldersgrupper: 17-18 og 38+ år. Jeg har også tatt ut enkeltinformanter fra hver disse gruppene med veldig høy eller lav rapportert engelskkompetanse, for å se nærmere på sammenhengen mellom engelskkompetansen og tendens til å akseptere norske predikasjoner etter engelsk mønster.

Resultatene viste et langt mer positivt resultat enn forventet, ikke bare angående andelen positive vurderinger fra begge aldersgruppene, men også vedrørende vurderingene fra enkeltinformantene med lav versus høy engelskkompetanse. Ut i fra funnene konkluderer jeg at svært mange norske språkbrukere ikke oppfatter den semantiske funksjonen som den ubestemte artikkelen utgjør i normert norsk. På grunn av den uforutsette høye andelen positive vurderinger fra den eldre informantgruppen og fra informantene med lav engelskkompetanse, konkluderer jeg også at det ikke bare kan være eksponering for den engelske grammatikken som er årsak til at artikkel etter engelsk mønster blir godkjent av språkbrukerne. Det må også være latente egenskaper i normert norsk som muliggjør at selv informanter med lav eksponering for engelsk har lite problemer med å forstå og til og med bruke denne typen setninger. Som eksempel på slike egenskaper trekker jeg frem trekk ved predikasjonssubjektet, som det semantiske trekket [\pm human] eller som subjektet er et referensielt *det*, hvor den ubestemte artikkelen i norske predikasjoner allerede er identisk med engelske mønsteret. Jeg argumenterte også med at norske språkbrukere er kjent med at en synlig determinasjon gjennom artikler ikke nødvendigvis vektlegges semantisk, gjennom dobbel bestemthet i norsk. Dette bidrar til å forklare hvorfor informantene er langt mer positive til predikasjoner hvor en "ekstra" artikkel har blitt lagt til, enn de er til predikasjoner den ubestemte artikkelen er tatt bort hvor den burde vært realisert.

11 ABSTRACT

In this thesis, I investigate whether Norwegian language users perceive differences between predications with indefinite articles using Norwegian or English pattern. To test this, I conducted a quantitative study using acceptability judgements of sentences with predications who follow Norwegian and English patterns, and also predications who does not follow either of these patterns. The informants I have used for this purpose are separated into two age groups: 17-18 and 38+ years of age. I have also singled out individual informants from each of these groups, with both very high and very low English proficiency, to closer examine the correlation between English proficiency and tendency to accept Norwegian predications with an English pattern.

The results of the study showed a far more positive result than expected, not only regarding the number of positive judgements from both age groups, but also considering the response from the individual informants with low versus high English proficiency. From these findings, I conclude that many Norwegian language users do not perceive the semantic contribution of the indefinite article performs in normative Norwegian. Because of the unforeseen high proportion of positive judgements from the elder group of informants and from the informants with low English proficiency, I also conclude that there also must exist latent properties of standardized Norwegian that allow even language users with low exposure to- and proficiency in English to understand and use this type of sentences without issue. As an example of such properties I present traits of the predication subject, like the semantic trait [\pm human] or if the subject itself is a referential *det* (*that* or *it* in English), where the indefinite article in standardized Norwegian predications already are identical with the English pattern. I also argue that Norwegian language users are familiar with not weighting the semantics of phonetically realized determinations through articles, through the Norwegian double definiteness of nouns. This contributes to an explanation for why the informants are far more positive to predications where an "extra" article has been added, than they are for predications where the indefinite article has been removed where it would otherwise should be phonetically realized according to written standards.